

Mare

Hoe krijg je orde in digitale collecties?

Pagina 7

Hoe Minerva zichzelf opnieuw wil uitvinden. 'Er moest iets gebeuren'

Pagina 3

Koken en eten zoals in Afghanistan. 'Kijk! Meegesmokkeld meel!'

Pagina 8

Verslaafd aan moorden: antropoloog spreekt met beulen van drugskartels

Pagina 9

Een tijdbom van bedrog

Hoe spookstudenten verstrikt raken in hun eigen leugens

Jarenlang liegen tegen vrienden, familie en huisgenoten om maar niet te hoeven vertellen dat je gestopt bent met colleges volgen en tentamens maken. Voormalig spookstudenten vertellen hoe het zo ver kon komen. 'Ik zat helemaal klem in mijn gedachten.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK In zijn eerste studiejaar aan de faculteit Geesteswetenschappen verliep alles volgens plan. Hij haalde bijna al zijn vakken en stroomde met gemak door naar het tweede jaar. Maar toen kreeg Rob (29) het moeilijker. 'Er kwam veel meer zelfstandigheid bij kijken. Het lukte me niet, ik wist niet waar ik moest beginnen. Dat jaar haalde ik maar tien punten.'

Het derde jaar begon hij met frisse moed, en dat leek goed te gaan. 'Maar na een aantal tentamens en papers kwam de klad erin. De studie was leuk en interessant, maar ik had de discipline niet. Toen ben ik mensen gaan vertellen dat ik mijn vakken haalde en naar college ging.'

In plaats daarvan keek Rob in het Lipsius urenlang YouTube-filmpjes, of pakte hij de trein om in een andere stad de tijd te doden. 'Ik zocht continu afleiding om maar niet te hoeven studeren.'

Als zijn ouders naar zijn studievoortgang vroegen, zei hij dat het goed ging. 'Het begon met één leugentje over een niet gehaald vak. De angst voor teleurstelling bij anderen was zo groot, dat het me beter leek de leugens vol te houden.'

Maar die angst zat vooral in zijn eigen hoofd. 'Als mensen iets van me verwachten, geeft me dat druk. Maar die legde ik mezelf op. Ik ben als kind nooit gepusht dingen te doen die te hoog gegrepen voor me waren.'

Het verhaal van Rob staat voor een groter fenomeen, weet filmregisseur Vincent Tilanus. Zijn film *Bladgoud*

(zondag te zien op NPO3) gaat over spookstudent Owen, die door zijn leugens steeds meer met zichzelf in de knoop komt te zitten. 'Het zit in hun hoofd dat stoppen wordt gezien als een zwakte', zegt Tilanus, die gesprekken voerde met tientallen studenten, voornamelijk mannen die een universitaire opleiding volgden. 'Ik stuitte op heel veel schaamte, onmacht en verdriet. Niemand

zit te wachten op publieke afgang. Ze dragen een leugen bij zich dat werkt als een tijdbom: ooit komt het een keer uit.'

Rob vertelde aan niemand dat hij geen punten meer haalde. Studiegenoten vroegen niet waar hij was, ook zijn acht huisgenoten hadden niets door. 'Als ze vroegen hoe het met studie ging, zei ik dat ik een vak of tentamen

had gehaald. Ik verzon op een gegeven moment ook een scriptieonderwerp. Daarvoor putte ik uit een opdracht uit het eerste jaar, want ik moest wel een goed verhaal hebben.' Bij zijn eerste leugens voelde hij zich in 'overlevingsmodus' staan. 'Maar later werd het steeds normaler om ze op te dissen.'

Hij zette geen wekker meer. 's Avonds, als hij thuiskwam na 'een dagje hangen', voelde hij zich het elendigst. 'Ik dacht: hoe moet ik nu verder? Dat voelde verschrikkelijk. Maar na een half jaar voelde het als een gepasseerd station om uit mijn schijnwereld te komen. Ik durfde niet meer bij mijn opleiding aan te kloppen en stopte met het lezen van universitaire mail.'

Inmiddels was Rob drieënhalve jaar ingeschreven als student, terwijl hij praktisch alleen zijn propedeuse binnen had. 'Ik kon zo niet doorgaan, maar wist ook niet hoe het verder moest. Ik zat helemaal klem in mijn gedachten. Toen kwam het in me op dat ik er het best een eind aan kon maken. Het leek de makkelijkste uitweg, de ultieme vermindering van de confrontatie met mijn omgeving.'

Voordat Rob zijn wanhoopsdaad zou ondernemen, nodigde hij zijn ouders uit voor de bacheloruitreiking. 'Ik verzon een datum, 30 september. Voor die tijd moest het dus gebeuren.' Toen zijn ouders hem mailden hoe laat en waar ze precies moesten zijn, was de maat vol. 'Een mail terugsturen met een locatie en tijd leek me niets. Dan zouden ze voor een gesloten deur staan. Die avond heb ik een zelfmoordpoging gedaan. Ik voelde geen angst, maar juist berusting. Hierna is het allemaal klaar, dacht ik. Ik zat op mijn kamer, deed de deur op slot, en probeerde mijn polsen door te snijden.'

'Ik ben heel blij dat het niet gelukt is', zegt hij, terwijl hij het litteken laat zien.

> Verder lezen op pagina 5

Illustratie Joonas Ennala

Levenslessen buiten je studie om?

Word vrijwilliger!

eva

zoekt vrijwilligers.

071-5161445

www.wijzijneva.nl

Let op! **Mare zoekt een stagiair(e)**

Interesse in journalistiek? Bij *Mare* is plaats voor een stagiair(e), 3 tot 4 dagen per week. Mail sollicitatie, cv en artikelen naar frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Extra bezuiniging is 'klap in ons gezicht'

De universiteiten en studenten zijn woedend over een extra bezuiniging van 19,5 miljoen euro. 'Studenten worden opnieuw in de kou gezet door het kabinet.'

Er is nog hoop voor Neerlandici

Ook op de Universiteit Leiden loopt het aantal studenten Nederlands terug. Maar daar staat tegenover dat andere taalopleidingen groeien.

Pagina 4 en 6

Pagina 5

Bandirah Pagina 12

Geen commentaar

Spookzorgplicht

DOOR BART BRAUN De voormalige spookstudenten (z.o.z.) denken er zelf vast genuanceerder over, maar eigenlijk boffen ze. Dat het ze in hun studententijd al overkwam, en niet later. Je zou natuurlijk nooit onder invloed van de druk die je ervaart een kaartenhuis van leugens op moeten bouwen, maar als je het dan toch doet, kan de boel maar beter instorten als je nog vrij bent van baan, koophuis en kinderen. Ook dat komt namelijk voor. Je hoort het in je omgeving, over die jongen die elke ochtend met een boterhammentrommeltje op de fiets stapte, op weg naar een baan die al maanden niet meer bestond. En je hoort het terug in de verklaringen van fabricerende wetenschappers als Diederik Stapel: het was de druk. Ik dacht dat ik wel moest, zo hoog waren de eisen. *Publish or perish*. Die druk geldt natuurlijk voor iedereen, en de meeste wetenschappers gaan daar niet van frauderen. Maar zou het niet kunnen, misschien ietsiepietsie, dat een hoge mentale druk ('alleen de besten zijn goed genoeg; als je niet in *Nature* komt, word je nooit postdoc in Californië, en zonder die ervaring word je geen hoogleraar') in combinatie met een hoge werkdruk ('steeds meer studenten op mijn bord, maar ik moet wel mijn artikelen blijven schrijven') het toch aanmoedigt dat onder-

zoekers bochtjes af gaan snijden? Hun eigenlijk onverdiende plekje op de auteurslijst opeisen? Hun promovendi zich letterlijk kapot laten werken, en de vruchten plukken van het gedeelte dat daar niet onder bezwijkt? Nee? Komt dat in Leiden niet voor? Een goed mens doet dat sowieso niet, natuurlijk. Maar nogmaals: wie kwetsbaar is voor de verleiding bezwijkt sneller onder druk. In de nieuwe Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit van universiteitskoepel VSNU gaat het niet alleen over de plichten van onderzoekers jegens de wetenschap, maar ook de plichten van instellingen. Zij hebben een 'zorgplicht', zo staat er. De regeltjes moeten vastgelegd zijn, mensen moeten misstanden kunnen melden zonder te hoeven vrezen voor hun baan, enzovoort. De meeste regels zijn ongrijpbaar vaag geschreven, en sowieso is onduidelijk wat er precies gebeurt als blijkt dat een universiteit heeft gefaald in haar zorgplicht. Het opvallendst is echter dat de zorgplicht vooral allemaal kleine dingetjes omvat die de instelling kan doen om zichzelf in te dekken tegen stoute medewerkers. De zorgplicht omvat geen zaken als: 'Brenge je medewerkers niet zo in verleiding om te frauderen en houd je werkklimaat menselijk.' Het is daarom het verstandigst om de druk op studenten nog flink verder op te voeren. Het zou voor iedereen, vooral voor Diederik Stapel zelf, beter zijn geweest als hij zijn crash in zijn studententijd al had moeten maken.

Colofon

Redactie-adres Reuvenplaats 3, 2311 BE Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
Website mareonline.nl
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 15000
Hoofredactie
Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl
Redactie
Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl
Bart Braun bbraun@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Susan Wichgers s.wichgers@mare.leidenuniv.nl
Medewerkers
Fernke Blommaert · Holger Gzella · Tim Hoffman · Marit de Roij · Benjamin Sprecher · Daniëlle Tuk
Fotografie Taco van der Eb · Marc de Haan
Illustraties Bas van der Schot · Bandirah · Silas.nl
Basisonwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie
Art direction en vormgeving Marcel van den Berg
Drukwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk
Advertenties Bureau van Vliet B.V.
Postbus 20 2040 AA Zandvoort
Telefoon 023 - 571 47 45
Redactieraad
Prof. dr. Rick Lawson (voorzitter) · Prof. dr. Frank Israel (vice-voorzitter) · Dagmar Brouwer · Prof. dr. Willem van der Does · drs. Malou van Hintum · Emilie van Kinschot · Thomas van Klaveren · Nathan Oosthoek · Frank Rensen · dr. Alexander Pleijter · Maarten Jesse Pot
Jaarabonnementen
Een jaarabonnement op *Mare* loopt van september t/m juni. Belangstellenden kunnen *Mare* thuisgestuurd krijgen door €35 over te maken op IBAN NL68RAB00103257950 ten name van Universiteit Leiden (o.v.v. *Mare* en SAP-nummer 6200092091) en vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl. Studenten betalen €25.
Ter controle graag in de bevestigingsmail ook het studentnummer vermelden.
Adreswijzigingen, klachten en opmerkingen over de toezending redactie@mare.leidenuniv.nl 071-5277272
Ingezonden mededelingen
Mededelingen voor het op donderdag verschijnende nummer moeten uiterlijk de voorafgaande donderdag 16.00 uur in het bezit van de redactie zijn.
ISSN 0166-3690

Een bescheiden meisje zonder ambitie

Afgelopen zomer was ik een paar weken in Oekraïne. Talencursus voor gevorderden, om mijn Russische spreekvaardigheid wat op te frissen. Ik kwam terecht in een klaslokaal met verder alleen maar jongens, een zeldzaamheid in de wereld van de talencursussen. Dat bleek een veeg teken. Een van de thema's die we op mijn eerste dag klassikaal moesten bespreken betrof de verschillen in spraak tussen mannen en vrouwen. 'Mannen hebben een lagere stem', begon een klasgenoot. 'Vrouwen spreken over het algemeen een stuk sneller', vulde ik aan. Onze Oekraïense docente greep direct in. Het ging niet om de manier van spreken, maar om de thema's waar mannen onderling over praten – politiek, economie, sport – en de onderwerpen waar vrouwen het over hebben. Moeiteloos werden de antwoorden op die laatste vraag opgesomd: mode, make-up, schoonmaken, mannen. Vervolgens werd mijn klasgenoten gevraagd kenmerken van de ideale vrouw op te sommen. Opnieuw kwamen alle clichés aan bod. Toen vroeg een jongen aan onze lerares wat haar beeld van de ideale vrouw was. Ze dacht even na en antwoordde dat de ideale vrouw goed in het huishouden moest zijn, zorgzaam en leuk met kinderen. Een veelbelovende start. En daar bleef het niet bij. Later die week gaf de docente mijn internationale klasgenoten tips over hoe ze een 'goed' Oekraïens meisje konden vinden om mee te trouwen. 'Veel vrouwen hier zijn haaien. Je moet een net, bescheiden meisje hebben zonder ambitie, zoals Marit.' Ik kreeg ook privélessen. In de afwezigheid van al mijn mannelijke klasgenoten zou er voor mijn lerares geen reden zijn om over vrouwen en vrouwelijkheid te praten. Dacht ik. Onze eerste privésessie begon ze met een verhaal over haar ketting, die gemaakt was door haar nichtje, een jonge vrouw die zeer bedreven was in handwerken. Zelf

hield ze vooral van breien en af en toe wat schilderen. En wat voor kleding of sieraden vervaardigde ik in mijn vrije tijd? Enigszins overdonderd antwoordde ik dat ik me liever met andere dingen bezighield. Mijn lerares kon haar verbazing niet op. 'Kleine werkjes knutselen is echt de beste manier voor vrouwen om te ontspannen, hoor.' Ik probeerde een beleefd antwoord te bedenken, maar werd gered door de directeur van de school, die binnenkwam om iets te overleggen. Na een korte woordenwisseling vertrok hij weer, maar niet voordat hij zich nog een keer omdraaide om aan mij te vragen of ik niet te verlegen werd in een groep met alleen mannen. Ik waardeerde zijn bezorgdheid. Dat de verhoudingen tussen man en vrouw in een land als Oekraïne veel traditioneler zijn dan in Nederland en er om die reden veel seksisme vlak onder de oppervlakte van de samenleving zit, wist ik, maar nooit eerder was ik er zelf op zo'n directe manier mee geconfronteerd. Toch was het verfrissend om dit eens mee te maken. Op zulke momenten begrijp je pas hoe ver we in Nederland al zijn gekomen. In Leiden heb ik volgens mij nooit een seksistische opmerking van een docent gehoord en vindt eigenlijk niemand grapjes over het aanrecht nog leuk. Op technische opleidingen wordt er bij het behandelen van bepaalde uitvindingen en formules juist uitspreken benadrukt dat ze bedacht zijn door een vrouw, en geen docent bij geschiedenis zou het ooit in zijn hoofd halen om hardop te klagen over de bergen scripties over feministische onderwerpen. Als je in Leiden seksisme wilt ervaren zul je naar een studentenvereniging toe moeten. En daar kiezen vrouwen nog altijd zelf voor. Wat een luxe. MARIT DE ROIJ is studeerde geschiedenis en Russische studies in Leiden en vertrekt nu voor een vervolgmastert naar Oxford

Column

‘We waren er klaar mee’

Zo gaat Minerva de ‘verstikkende verenigingscultuur’ aanpakken

Leden van Minerva zingen het Wilhelmus na de abdicatie van Beatrix, 2013. Foto Guus Dubbelman

Geen dwangmatig drankgebruik, verplicht naaktlopen en corrigerende tikken meer. Minerva wil een cultuuromslag doorvoeren en legt aan *Mare* uit welke rituelen echt niet meer kunnen (en welke gruwelverhalen niet kloppen).

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK Leden opsluiten in toiletten tijdens de ontgroening, gedwongen drankgebruik, verplicht laat op de borrel blijven, bilnaad-adjes, met de vlakke hand corrigerende tikken uitdelen, de ‘grimmige’ huiscultuur, naaktlopen. Het zijn enkele resultaten van een onderzoek naar grensoverschrijdende gedragingen binnen de vereniging en haar huizen. Minerva wil er vanaf en kondigt een ‘cultuuromslag’ aan.

Na enig aandringen wil de vereniging aan *Mare* een toelichting geven. In de bibliotheek van de sociëteit zit een flinke afvaardiging klaar: de net afgetreden voorzitter Ivo Dorresteyn (23), opvolger Philip Ackermans (22) en voorzitter Commissie van Advies Huib Wurfbain (50). Aan de zijlijn zit reünist en media-adviseur Jeroen Stein (60).

Waarom moet de cultuur op Minerva veranderen?

Ivo Dorresteyn: ‘Omdat de maatschappij vindt dat sommige dingen niet meer kunnen, en omdat de leden zelf dat vinden. Mijn bestuursgang was er ook klaar mee.’

Waar waren jullie klaar mee?

‘Ik vind dat op een vereniging dwangmatig drankgebruik niet thuishoort. Natuurlijk kun je voor jezelf opkomen en zeggen dat je het niet wil, maar dat zou niet nodig moeten zijn. Je bent hier om vrienden te maken en jezelf te ontplooien. Dat je jenever moest drinken als je te laat op de borrel kwam, heb ik nooit als vervelend

ervaren. Maar als anderen dat wel vinden, moet je daarmee stoppen. Als bestuur willen we dat het hier veilig is en goed gaat. We kregen signalen van leden en van buitenaf, zoals ouders en reünisten, dat dit niet altijd zo was.’ Wurfbain: ‘Ik ben ook door ouders gebeld met vragen. Gelukkig bleken veel signalen een broodje aap.’

Welke dan?

‘Bijvoorbeeld dat mannen gayporno moeten kijken en wie een stijve krijgt, krijgt een klap.’ Dorresteyn: ‘Dat hoorden wij ook. Wij wisten bijna zeker dat het niet klopte, maar zijn in gesprek gegaan met de groepen waarop het betrekking zou hebben.’

Zoals de gezelschappen Leidsche Tol en de Timmerclub?

‘Ja, bijvoorbeeld. We hebben het bij alle betrokkenen geverifieerd en daar is niks uitgekomen. De ontgroenden ontkenen ook.’

Wurfbain: ‘Ik heb dat verhaal vier keer gehoord, steeds over een ander gezelschap. Het bestaat ook op andere verenigingen. Mensen vinden het smeug.’

Dorresteyn: ‘Het werkt als een doorvertelspel. Het begint klein en wordt steeds groter. Maar het klopt niet.’

Hoe is het onderzoek uitgevoerd?

Wurfbain: ‘Advocatenkantoor Sjöcrona-Van Stigt heeft vanaf maart in opdracht van Minerva onafhankelijk maandenlang onderzoek gedaan. We zijn niet gedwongen door een bepaald incident of onderdruk van de universiteit. Er zijn tientallen mensen gehoord, vertrouwelijk, met als doel zoveel mogelijk informatie naar boven te krijgen. Onderzoekers hebben met ouders, het bestuur en de universiteit gesproken, documenten opgevraagd en gekregen en verslagen van vergaderingen ingekeken.’

Was je als voorzitter verrast?

Dorresteyn: ‘Als bestuur sta je elke dag van het jaar in de zaal en zie je wat er wordt gedronken en wat er gebeurt. Maar als je het op papier leest, komt het anders aan.’

Had het niet veel eerder moeten gebeuren?

‘We zijn blij dat nu goed is uitgezocht. We kunnen er nu niet omheen, we moeten er iets mee doen en gaan volle bak aan de slag.’

Wurfbain: ‘Het verschil met vroeger is dat we nu heel grote lichten hebben, terwijl de kleinere lichten ouderejaars verdwijnen. Er zijn minder ouderejaars die zeggen: “Doe even normaal!” Er is minder correctie en minder sociale controle. Het probleem is de cultuur van hiërarchie, en het feit dat mensen elkaar uit angst voor gezichtsverlies niet durven aan te spreken, omdat alles gaaf moet zijn. Giet daar teveel drank bij en dan krijg je dit rapport. Sinds 2008 houden we ons aan het convenant met de universiteit dat

‘Het bestuur had de ballen om dit onderzoek te doen’

alle verenigingen hebben ondertekend. De KMT is sindsdien strak gereguleerd. Maar de ontgroeningsactiviteiten verplaatsen zich steeds meer naar jaarclubs, huizen en verbanden. Daar heb je als bestuur minder grip op. Misschien is de huidige cultuur wel een ongewenst bijeffect van het convenant.’

NRC Handelsblad beschreef een ‘verstikkende huizencultuur’ met geweld en drugsgebruik.

Wurfbain: ‘In sommige huizen is er sprake van groepsdwang en hiërarchie: mensen die zichzelf gaver vinden en zich meer denken te kunnen permitteren dan anderen.

Uit het onderzoek blijkt dat incidenteel drugs worden gebruikt, maar niet excessiever dan elders. Wat niet wegneemt dat het niet oké is.’

Hoe gaan jullie het cultuurprogramma doorvoeren?

Ackermans: ‘We kunnen dingen afschaffen en die bij overtreding bestraffen. Naaktlopen en gedwongen drankgebruik zijn al van de baan. Voor de lange termijn komt er een werkgroep voor cultuurverandering, met leden, reünisten en mensen van de universiteit.’

Wurfbain: ‘Je kunt niet zomaar een nieuwe cultuur opleggen, dat gaat in samenspraak. De reünisten zullen leden een spiegel voorhouden. We willen een trainingsprogramma ontwikkelen met workshops, waarin we open gesprekken gaan voeren over wat we wel en niet vinden kunnen. Daar is tijd voor nodig. De rector had het over twee tot drie jaar. Ik denk dat dit redelijk is. Maar het kan best een hele studentgeneratie duren, tot je enkel nog leden hebt die de oude gedragingen niet meer kopiëren.’

Hoe zijn de reacties?

Dorresteyn: ‘Leden snappen dat er dingen moeten veranderen. Ze zijn blij dat we dit serieus aanpakken.’ Wurfbain: ‘Veel reünisten zijn geschrokken. Zij hebben dit zelf niet meegemaakt en hebben diep ontzag voor het bestuur dat de ballen heeft gehad hier onderzoek naar te laten doen. Ze melden zich massaal om de studenten te helpen.’

Maar reünisten hebben toch ook aan die cultuur bijgedragen?

Wurfbain: ‘Alles speelde zich vroeger af in de zaal. In de Minervahuizen zat gewoon een hospita. Ik heb nooit een huisontgroening gehad. Maar nu gebeuren daar wel dingen, en is controle veel moeilijker.’

Hoe gaan jullie dat veranderen?

Ackermans: ‘Door ervoor te zor-

gen dat die huizen zich bewust worden waar ze mee bezig zijn. Als leden op de vereniging horen wat wel en niet kan, nemen ze dat mee. Als we de cultuur hier verbeteren, doen we dat automatisch ook in de huizen.’

Wurfbain: ‘Als de cultuur transparanter wordt, stappen leden eerder naar het bestuur bij incidenten. Het bestuur kan vervolgens een huis straffen, bijvoorbeeld door geen aspirant-leden meer te laten logeren tijdens de KMT.’

Denken jullie niet dat prominente huizen lak hebben aan ‘cultuurverandering’?

Ackermans: ‘Wij hebben een interne rechtspraak. Als een lid iets doet wat niet kan, kunnen we die schorsen van de sociëteit.’

Dorresteyn: ‘In eerste instantie willen we de cultuur niet veranderen door regels en straffen, maar door gesprekken. Groepsdruk in huizen, het vanuit huis verplicht aanwezig zijn op de sociëteit, of het bemoeien bij welk verband een huisgenoot zich moet aansluiten; die dingen kun je moeilijk bestraffen.’

Krijgt Minerva hierdoor een minder gesloten karakter?

Dorresteyn: ‘We zijn misschien niet de meest transparante vereniging van Nederland, maar ik vind ons niet zo gesloten. De zweem van mysterie geeft een bepaalde sfeer. Als je hier voor het eerst binnenloopt, weet je niet precies wat er gebeurt. Dat maakt het interessant.’ Wurfbain: ‘Het feit dat we het onderzoek hebben gedaan, zegt dat we transparanter zijn. Sjöcrona-Van Stigt doet niets anders dan waarheidsvinding. Het kantoor heeft een compleet vrije opdracht gekregen om alles tot op de bodem uit te zoeken. Wij hebben niets onder het tapijt kunnen vegen of uit het rapport gehouden. Ik zou echt niet weten hoe Minerva nog meer aan waarheidsvinding kan doen.’

Nieuws

Blom wint biografieprijs

Schrijver Onno Blom heeft de Nederlandse Biografieprijs gewonnen voor *Het litteken van de dood*, zijn biografie van schrijver en beeldend kunstenaar Jan Wolkers. Het leverde Blom een cheque van 15.000 euro op. Blom promoveerde in 2017 met de biografie aan de Universiteit Leiden. Dat ging echter niet zonder slag of stoot. Het manuscript werd afgewezen door de promotiecommissie. De commissie vond unaniem dat de eerste versie van het manuscript niet voldeed aan de wetenschappelijke normen. Blom herzag het manuscript en binnen enkele maanden stelde promotor Willem Otterspeer, inmiddels emeritus hoogleraar universiteitsgeschiedenis, razendsnel een nieuwe commissie samen. Die keurde het gereviseerde proefschrift wel goed. Blom schreef afgelopen maart in *Mare* dat *Het litteken van de dood* inzet 'leek te zijn van een wetenschappelijke stammenstrijd' over de eisen waaraan een biografisch proefschrift moet voldoen.

Brand in studentenpand

In een studentenpand op de hoek van de Vrouwensteeg en de Haarlemmerstraat in Leiden is woensdagochtend brand uitgebroken. Twee personen zijn door de brandweer van het dak gered. Het hele gebouw werd ontruimd. Vier personen hebben rook ingeademd, maar hoefden niet naar het ziekenhuis. De brand begon in de meterkast en heeft voor veel rookschade gezorgd. Enkele omliggende winkels zaten even zonder stroom.

Beurspromovendi

Onderwijsminister Van Engelshoven wil geen nieuwe aanvraagronde voor het experiment met beurspromovendi. Van de 2000 potentiële plekken worden er nu 865 gevuld (850 aan de Rijksuniversiteit Groningen en 15 aan de Erasmus Universiteit), en daar blijft het bij tot de evaluatie achter de rug is. Studentpromovendi ontvangen een beurs in plaats van een salaris. Ze bouwen geen pensioen op en zijn geen onderdeel van de cao-onderhandelingen die hun 'gewoon' promoverende collega's verderop in de gang wel aangaan. Daar staat tegenover dat de bursalen geen onderwijs hoeven te geven.

Al met al is een universiteit stukken (tot 40%) goedkoper uit, op die manier. Het mooie daarvan is dat er meer promotieplekken zijn, nadeel is dat het niet zo eerlijk is. Kamerlid Zihni Özdiil (GL) had daarom Kamervragen gesteld, het besluit van de minister maakte zij in haar antwoorden bekend.

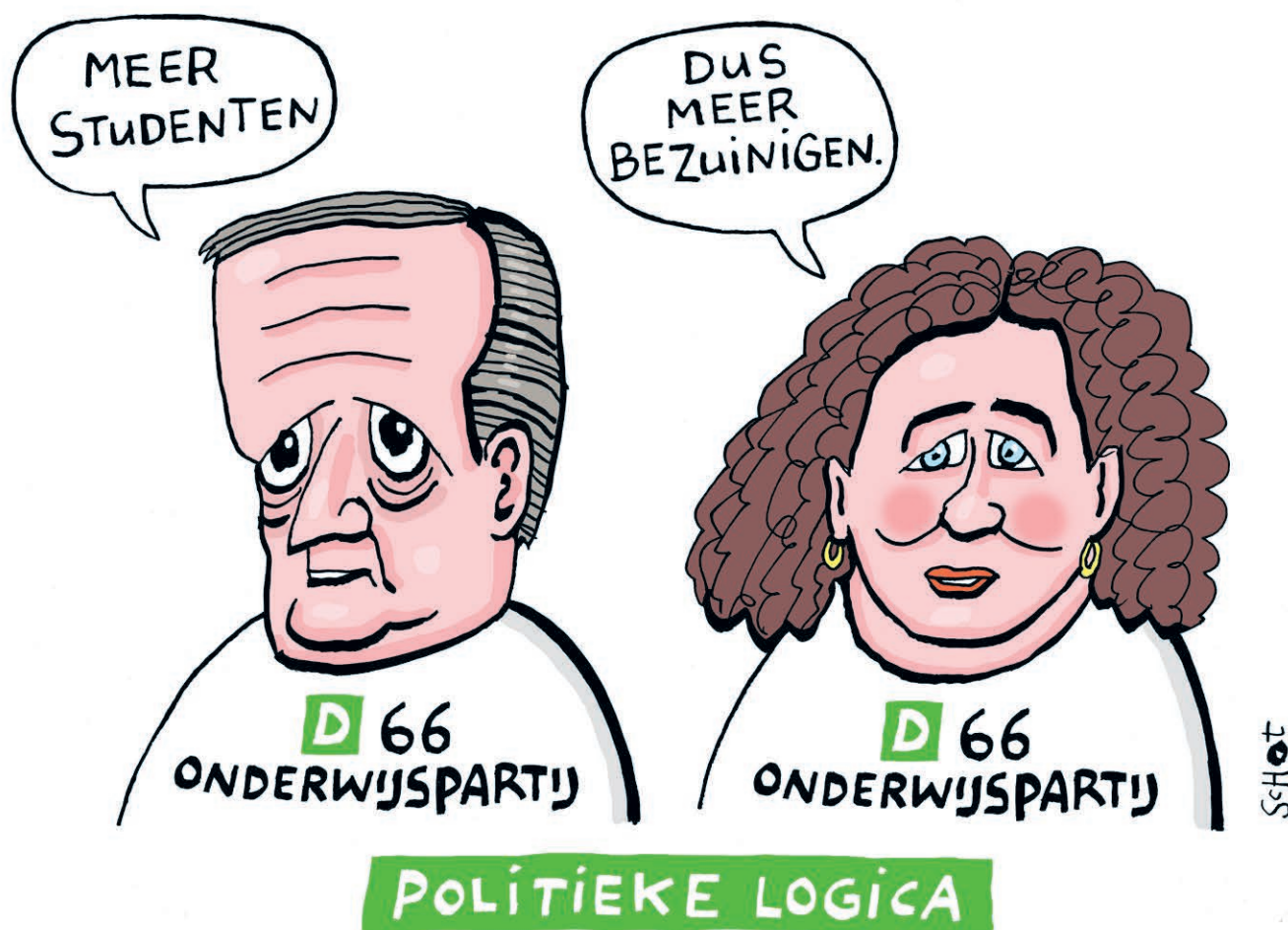
Petitie: meer budget

The Initiative for Science in Europe (ISE) is samen met wetenschapsplatform Euroscience een petitie gestart om het budget voor Horizon Europe te vergroten. Horizon Europe is het onderzoeksprogramma van de Europese Unie, dat excellente wetenschap en innovatie wil stimuleren en de concurrentiekracht van Europa wil versterken. Volgens ISE en Euroscience is meer geld nodig: landen als Korea en China besteden in verhouding met Europese lidstaten meer aan onderzoek en innovatie. Het huidige budgetvoorstel van 94 miljard euro compenseert dat niet.

Raam op Rusland

Het journalistencollectief Raam op Rusland gaat voor de komende drie jaar een alliantie aan met de opleiding Russian and Eurasian Studies van de Universiteit Leiden. Het doel hiervan is om het onderzoek naar maatschappelijke en politieke ontwikkelingen in Rusland te stimuleren. De samenwerking moet ertoe leiden dat studenten Rusland minder zien als studieobject en meer als 'een levend land, dat echt bestaat en dat invloed heeft op ons', zegt journalist Hubert Smeets van Raam op Rusland.

Dat wil Smeets bewerkstelligen door discussies en lezingen te organiseren voor zowel docenten, studenten en buitenstaanders. Ook krijgen studenten de kans om stage te lopen bij de Raam op Rusland-webredactie.

‘Een klap in het gezicht’

Woede over extra bezuiniging hoger onderwijs

De begroting van het hoger onderwijs stijgt met 0,8 miljard euro, bleek gisteren op Prinsjesdag. Om deze begroting sluitend te maken is er in 2019 een extra besparing van 19,5 miljoen euro nodig. De universiteiten en studenten zijn niet blij met deze bezuiniging.

DOOR VINCENT BONGERS Daar komt nog eens bij dat de zogeheten doelmatigheidskorting, een eufemisme voor bezuiniging, ook gewoon doorgaat. In het totaal moet deze korting 183 miljoen gaan opleveren in het hele onderwijs. De universiteiten en hogescholen hoesten daar 26 miljoen euro van op. Dat kan door efficiënter te werken. Hoe dat moet, is onduidelijk.

De besparing van 19,5 miljoen euro is 0,24 procent van het totale hogeronderwijsbudget. Overigens interpretern alle belanghebbende partijen de investeringen en kortingen in onderwijs en wetenschap weer anders, en uiteraard in hun eigen voordeel. Dat maakt het lastig om de impact van het financiële beleid van het ministerie van Onderwijs goed in te schatten.

Volgens het kabinet zijn de kortingen op hoger onderwijs nodig omdat er in 2019 anders een tekort van 212 miljoen euro op de begroting van het ministerie ontstaat. Dat komt doordat er meer mensen zijn gaan stude-

ren. Daarnaast studeren studenten sneller af dan was geraamd. 'Dat is op zich een positieve ontwikkeling,' schrijft het ministerie, dat universiteiten en hogescholen al jaren achter de velden zit om studenten sneller door hun studie te jagen. Het wrange is dat de onderwijsinstellingen dus nu de rekening betalen voor efficiënter werken. En nu moet van minister Van Engelshoven het onderwijs nog doelmatiger worden.

Er is echter meer dan onderwijs. Het kabinet claimt fors in onderzoek te investeren, in totaal 248 miljoen euro. 'Er gaat onder meer 108 miljoen euro naar de Nationale Wetenschapsagenda om wetenschappelijke en maatschappelijke doorbraken te realiseren,' aldus het kabinet. Daarnaast is er 60 miljoen euro beschikbaar om de basis van de wetenschap te versterken met vrij onderzoek.

Verder is het ministerie vooral veel

aan het schuiven met potjes geld. De halvering van het collegegeld voor eerstejaars kost bijvoorbeeld 165 miljoen euro. Maar dat wordt opgelost door in 2020 de rente op studietoelagen te verhogen, dat levert dan weer 226 miljoen euro op: de welbekende sigaar uit eigen doos.

Dan zijn er nog de opbrengsten van het sociaal leenstelsel, of het studietoelagenfonds zoals het ministerie het noemt. Door het afschaffen van de basisbeurs komt er geld vrij om te investeren in hoger onderwijs.

De Vereniging van Universiteiten (VSNU) is gaan rekenen met de cijfers van het ministerie en stelt dat er in 2019 in totaal 65 miljoen euro wordt bezuinigd op het hoger onderwijs. Dit ondanks de investeringen uit het studietoelagenfonds. Pas in 2021 gaat het budget echt een beetje omhoog.

Per saldo wordt er dus vooral be-

zuinig, aldus de VSNU. Dat is volgens voorzitter Pieter Duisenberg een 'klap in het gezicht van studenten en docenten.' Uiteraard wil de VSNU dat de bezuinigingen van tafel gaan, maar heeft ook een voorstel: een groot deel van de opbrengsten uit het studietoelagenfonds wordt pas over een paar jaar geïnvesteerd. Keer al dat geld nu al uit. 'Door dit te doen kan er in deze kabinetsperiode maar liefst 350 miljoen euro vrijgespeeld worden.'

Studentenvakbond LSVb en het Interstedelijk Studentenoverleg (ISO) zijn heel ontevreden over de begroting van het ministerie. 'Studenten worden opnieuw in de kou gezet door het kabinet,' schrijven ze in een gezamenlijk persbericht. De bezuinigingen op het hoger onderwijs worden nog verder opgeschroefd. 'Daarnaast gaan studenten meer betalen voor hun studietoelening en hun boodschappen.'

Wolligheidsindex slaat door tijdens Troonrede

De Troonrede van 2018 was de op een na wolligste toespraak sinds de meting in 1945 begon. Dat blijkt uit de Wolligheidsindex van Leidse bestuurskundigen Gerard Breeman en Arco Timmermans.

Nauwelijik meer dan een derde (36 procent) van de tekst bevatte zinnen waarin concreet een nieuwe intentie of nieuw beleid werd geformuleerd. Wel kwamen er meer onderwerpen

aan bod dan in de Troonrede van een jaar eerder. De wolligste Troonrede ooit gemeten werd voorgedragen in 1981 in het kabinet-Van Agt II. Toen bestond maar 27 procent van de tekst uit inhoudelijke zinnen.

Hoe lager het aantal concrete zinnen, hoe hoger de score op de Wolligheidsindex. De Troonredes onder Den Uyl in 1973 en Balkenende-I in 2002 bewijzen dat het ook heel anders kan:

respectievelijk 74 en 72 procent van die twee teksten bevatte concrete beleidsvoornemens.

De onderwerpen waren dit jaar wel een stuk gevarieerder dan in 2017. Vorig jaar ging het veelal over het buitenlandbeleid en de macro-economie, terwijl het dit jaar ging over zorg, onderwijs, cultuur, handel landbouw en defensie. Daardoor is de huidige Troonrede langer dan die van vorig jaar. SVL

Nieuw in gedragscode: zorgplicht

Er is een nieuwe gedragscode wetenschappelijke integriteit. Nieuw daarin: Instellingen hebben een 'zorgplicht' toebedeeld gekregen.

De code is geproduceerd door een samenwerkingsverband van allerlei samenwerkingsverbanden van clubs die onderzoek doen, zoals universiteitskoepel VSNU en wetenschapsorganisatie KNAW. Onderzoekers zouden zowel methodologisch als ethisch juist moeten handelen. Die

gedragscode specificeert dat wat meer, en legt normen voor goed onderzoeksgedrag vast. Er staat bijvoorbeeld in dat je moet bedanken voor peer review als er twijfels zouden kunnen ontstaan over je onafhankelijkheid, dat je geen ongefundeerde claims moet maken om op televisie te komen, en dat je eerder gepubliceerde teksten niet 'onnodig' moet hergebruiken.

Nieuw is de introductie van een 'zorgplicht' bij de instelling. 'Hier-

mee tonen de onderzoeksorganisaties dat zij verantwoordelijk zijn voor het creëren van een werkomgeving waarbinnen goede onderzoekspraktijken worden bevorderd en geborgd,' aldus het begeleidende persbericht. Die verantwoordelijkheid bestaat bijvoorbeeld uit 'zorg dat beginnende onderzoekers begeleid worden door daartoe gekwalificeerde personen', de zorg voor goed databeheer en de zorg voor het naleven van alle wetten en protocollen

die van toepassing zijn. Een belangrijke: onderzoekers moeten door anderen gemaakte fouten kunnen melden zonder bang te hoeven zijn dat dit voor henzelf consequenties heeft.

Sancties voor onderzoekers die de fout in zijn gegaan moeten passend en proportioneel zijn, zoals ontslag of het inschakelen van de politie. Klager en betrokkene kunnen terecht bij het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit. **BB**

Nederlands is nog niet verloren

Studenten komen via andere studies bij neerlandistiek terecht

Ook aan de Universiteit Leiden daalt het aantal studenten Nederlands. Daar staat wel tegenover dat andere taalopleidingen groeien. ‘We moeten niet huilen, maar naar het totaalplaatje kijken.’

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN De afgelopen week berichtten verschillende media over de landelijke daling. De opleiding aan de VU in Amsterdam zelfs nog maar zes eerstejaars hebben. De opleiding in Leiden heeft dit jaar 43 nieuwe studenten. Bij die cij-

fers moet nog even een kanttekening worden geplaatst, want het definitieve aantal is pas 1 oktober bekend, maar als het er echt 43 zijn, is er zelfs sprake van een lichte stijging: vorig jaar startten 37 eerstejaars. ‘Er zijn verschillende cijfers in omloop, dit zijn niet de definitieve cijfers. Later blijkt vaak dat de cijfers van de verschillende universiteiten dichter bij elkaar liggen.’ Zegt Sjef Barbiërs, professor Nederlandse Taalkunde en opleidingsvoorzitter. De landelijke cijfers laten een duidelijke trend zien: in de afgelopen tien jaar is het aantal neerlandistiek-studenten met meer dan de helft ver-

minderd: van 500 naar 220. Barbiërs: ‘Als je het over de afgelopen tien jaar neemt, is het aantal studenten in Leiden gedaald met de trend. De afgelopen twee jaar niet, het gaat iets zelfs iets beter. Maar daar kan je geen conclusies uit trekken.’ De opleidingen van verschillende universiteiten werken nauw samen, zegt Barbiërs. ‘Dit probleem bestaat al langer. Volgens mij doen alle universiteiten alles wat je kán doen. Goede website, goede optredens op voorlichtingsdagen, goed contact met middelbare scholen.’ Maar men moet niet vergeten naar het grote plaatje te kijken, denkt

Barbiërs. Wie dat doet, ziet dat er juist steeds meer mensen een taalstudie doen, en vaak ook via andere routes in de neerlandistiek terechtkomen. ‘Wat meestal niet meegenomen wordt, is dat steeds meer studenten taalwetenschap gaan studeren. Met name in Leiden is taalwetenschap een groot succes. Als we huilen over de aantallen bij Nederlands, moeten we ook naar het totaalplaatje kijken. Is het nou zo dat de talen bij de geesteswetenschappen over de hele linie teruglopen? Voor sommige talen wel, andere niet. Maar de trend is dat het juist goed gaat.’ De opleiding Nederlands is niet

meer de enige manier om in het vakgebied terecht te komen. ‘Als je taalwetenschap studeert, en je komt in je derde jaar tot de conclusie dat je docent Nederlands wil worden, is dat mogelijk: dan doe je een minor, en een educatieve master. Zo kom je ook terecht in de neerlandistiek.’ ‘Sommige mensen zijn geneigd te vergelijken met hoe het was toen ze zelf studeerden. Maar inmiddels is de universiteit - de dingen die je kunt kiezen, de studies die er zijn, en de vakken die je kunt combineren - zo veranderd, dat het misschien niet meer zo goed is om te denken in termen van “de neerlandistiek”.

‘Door stress reageer je explosief’ Leidse woningnood is ‘zeer zorgelijk’

Dat gestreste ouders een hoger risico lopen hun kinderen te mishandelen, is bekend. Maar ze vinden hun kinderen ook sneller stout, of zelfs vijandig, ontdekte pedagoge Marieke Beckerman. Ze promoveerde op deze ‘negatieve attributies’.

Wat zijn dat precies? Beckerman: ‘Dat zijn evaluaties en interpretaties van kindgedrag. Bijvoorbeeld: een kind van twee zit aan tafel, en stoot zijn beker limonade om. Dan kan je zeggen: “Het is de schuld van het kind, want die is verantwoordelijk om zijn beker recht te houden.” Maar je kan ook zeggen: “Tja, hij is pas twee, en het is natuurlijk hartstikke moeilijk om die beker goed vast te houden.” ‘En dan krijg je de evaluatie. Bijvoorbeeld, “ik vind het heel stout” of “ik vind het een beetje onhandig.” Er is ook nog een component van vijandigheid: “hij doet het om mij te pesten,” zou ook een negatieve attributie zijn.’

Doen gestreste ouders dit dan va-

ker dan ouders zonder stress? ‘Het is bekend dat ouders die gestrest zijn vaker mishandelen. We denken dat stress leidt tot meer automatisch verwerken van informatie, dus dat je dan meer minder aandacht hebt voor contextuele informatie, bijvoorbeeld dat iemand tegen het kind aanstoot, of dat er echt per ongeluk gaat, en meer geneigd bent om explosief te reageren. Je gaat meer op de automatische piloot. ‘Als je minder stress ervaart kan je rustiger blijven en bij wijze van spreken tot tien tellen: “Ja, ik vind het irritant dat de limonade is omgevallen, en dat alles kleef en plakt. Maar het is een ongelukje.”

U onderzocht ook de jeugd van de ouders. Wat voor rol speelt dit hierbij? ‘Hoe meer stress je ervaart, hoe meer je terugvalt op bestaande patronen, die gebaseerd zijn op ervaringen. En dat heeft weer veel te maken met ervaringen die je zelf hebt gehad, bijvoorbeeld dat het normaal is dat je je kind fysiek straft. Of dat kinde-

ren van twee gewoon netjes moeten kunnen eten en drinken, zonder te morsen, en dat soort hoge verwachtingen. ‘Daarnaast is meegemaakte kindermishandeling ook een van de stressoren. Het is een soort chronische stress. Maar ook opvoedstress of partnergerelateerde stress zijn risico’s.’ **En nu?** ‘Wij wilden een stukje van de puzzel bijdragen aan de kennis. In Nederland krijgen jaarlijks 120 duizend kinderen te maken met kindermishandeling, dat is drie procent. Dat heeft grote gevolgen die doorlopen tot ver in de volwassenheid. Dus je wil interventies ontwikkelen. **Hoe?** ‘Daarvoor heb je inzicht nodig: pak je de stressfactoren aan, of – in dit geval – juist die negatieve attributies? Met dit proefschrift hebben we kunnen aantonen dat ze in ieder geval een rol verdienen in preventieprogramma’s.’ **AK**

De gemeente Leiden moet ‘alles op alles zetten’ om de huidige woonproblematiek voor studenten aan te pakken.

Dat schrijft GroenLinks Leiden in een brief met vragen aan het college van Burgemeester en Wethouders. De partij noemt het ‘zeer zorgelijk’ hoe de huidige woningnood vooral jonge mensen treft. ‘Het zijn dure tijden voor de studenten met hoge studielasten, geen studiefinanciering en oplopende schulden. Studenten voelen zich financieel uitgeknepen door de markt en het gebrekkige beleid van het huidige kabinet.’ Bovendien blijkt uit een rapportage van de Landelijke Studenten Vakbond (LSVb) dat studenten maandelijks gemiddeld honderd euro te veel voor een kamer betalen, doordat verhuurders zich niet aan het Woningwaarderingstelsel (WWS) houden.

Via dit puntensysteem krijgen huurwoningen een bepaalde maximale huurprijs, maar corporaties zouden die grens overschrijden. GroenLinks wil weten of het college voornemens is met de corporaties in gesprek te gaan en welke maatregelen zij kan nemen om de verhuurders aan het WWS te laten houden. De gemeente Leiden onderzoekt of er een huurteam kan worden aangesteld dat bij geschillen tussen huurder en verhuurder advies kan geven en bemiddelen. Zo’n team is echter niet bevoegd om namens huurders een procedure te starten bij de nationale Huurcommissie. Mocht er een huurteam komen, wil GroenLinks dat hij die bevoegdheid wel krijgt. ‘Bijvoorbeeld om redenen van efficiëntie maar ook in het kader van het verbeteren van de machtsongelijkheid tussen huurder en verhuurder.’ **SVL**

Het loopt lekker, loog ik

> Vervolg van de voorpagina

Bij zijn ouders biechtte Rob alles op. ‘Ze voelden zich bedrogen. Het heeft een tijdje geduurd voor het tussen ons weer goed was.’ En hij zocht hulp bij een ggz-psycholoog, ‘een moeilijk en spannend traject van een jaar’. Ook iedereen van zijn studentenvereniging kreeg het te weten. ‘Ik kreeg bijna geen reacties, maar vond het vervelender dat ik hen had voorgelogen dan dat ze mij niet steunden.

Een vriend verweet zichzelf dat hij het al die tijd niet doorhad.’ Bij een tweede psycholoog kwam naar voren dat Rob lijdt aan ADD, waardoor hij zich moeilijk kan concentreren. ‘Dat is de onderliggende reden geweest dat studeren niet lukte.’ Inmiddels heeft hij een andere bachelor aan de faculteit Geesteswetenschappen afgerond en krijgt hij volgende maand zijn masterbul. Ook Jelle (33) leefde jarenlang in een schijnwereld. Hij studeerde geschiedenis, maar verloor al snel zijn interesse. ‘Het begon ermee dat ik papers niet afmaakte, terwijl ik de schijn ophield dat het lekker liep.’ Hij loog dat hij naar college ging en zat dagenlang doelloos internettend in de UB, zogenaamd aan zijn scriptie werkend. ‘Het voelde als een verspilling van tijd, maar mijn studie voelde ook zinloos.’ Op school was het altijd goed gegaan. ‘Het werd in mijn hoofd steeds belangrijker om te voldoen aan andermans verwachtingen.’ Daardoor wist Jelle zijn leugen ruim zes jaar lang vol te houden bij zijn vrienden, ouders en toenmalige vriendin. ‘Toen ze me vroegen of ik bijna klaar was, en of ik wat van mijn scriptie kon laten lezen, wist dat ik het moest gaan vertellen. Dat was het dieptepunt waarin ik begon te twijfelen of

het leven nog wel zin had.’ Nadat hij alles had opgebiecht, zocht Jelle hulp bij een psycholoog en zat hij weken bij zijn ouders. Ook voor zijn omgeving kwam het bedrog totaal onverwacht. ‘Het heeft me gelukkig geen vrienden gekost en zelfs mijn ouders zijn niet heel boos geweest. Alleen mijn ex heeft het nooit helemaal los kunnen laten.’ Het jaar na zijn bekentenis, volgde Jelle een opleiding tot boekhouder. Inmiddels heeft hij zijn leven weer op de rit. Hij woont samen, is verloofd en werkt in de financiële sector. ‘Daar kan ik m’n ei kwijt.’ Mare heeft meerdere studenten benaderd om over hun periode als spookstudent te vertellen, maar de meesten reageerden afhoudend. Volgens regisseur Tilanus rust er een enorm taboe op het onderwerp. ‘Ik zou spookstudenten adviseren zo snel mogelijk contact op te nemen met een vertrouwenspersoon. Je moet het gaan toegeven. Eerst aan jezelf, anders blijf je ervoor weggrennen.’

De naam Rob is gefingeerd. De film Bladgoud is zondagavond te zien op NPO 3 om 23.35 uur en dezelfde dag om 17 uur in De Melkweg in Amsterdam en op het Nederlands Filmfestival in Utrecht.

Wat doet de universiteit?

Hoeveel spookstudenten er op de Universiteit Leiden rondlopen, is moeilijk te zeggen. Maar, zegt universiteitswoordvoerder Caroline van Overbeek, opleidingen houden in een studentenvolgsysteem wel per cohort de studentresultaten bij. ‘Bij een grote opleiding als rechten, worden studenten opgeroepen voor een gesprek met de studieadviseur als ze lang staan ingeschreven zonder tentamens te doen, een duidelijke terugval hebben, of niet afstuderen binnen de termijn.

Soms speelt er psychische of financiële problematiek, heeft iemand een fulltime baan of stagneert de student bij het schrijven van de scriptie.’ De studieadviseur kan iemand doorverwijzen naar de studentenpsycholoog. ‘Het staat de student overigens vrij om op die uitnodiging in te gaan en om wel of niet de adviezen van de studieadviseur op te volgen’, aldus Van Overbeek. ‘De universiteit heeft hier geen druk- of dwangmiddelen.’

Wat zegt de psycholoog?

‘Als de studie het enige is waar je over liegt, ben je geen pathologisch leugenaar’, zegt onderzoeker en universitair docent klinische psychologie Niki Antypa. ‘Pathologisch leugenaars liegen over alles; zij hebben een persoonlijkheidsstoornis.’ Volgens haar zijn er verschillende verklaringen voor het gedrag van spookstudenten: zij voelen druk vanuit hun omgeving, druk vanuit de maatschappij of van beide. ‘Zij hebben het gevoel van druk aangeleerd gekregen door hun omgeving; je wordt er immers niet me geboren.’ Volgens Antypa denken deze stu-

denten dat ze alleen iets waard zijn als ze succes hebben, of alleen succes hebben als ze beschikken over een diploma zonder een gat op het cv. Dat maakt de opleiding stoppen zo moeilijk. ‘Al dat liegen is vermijdingsdrang, ze gaan de confrontatie met hun ouders of de maatschappij niet aan.’ Toch zou dit niet snel gebeuren in een omgeving waarin alle problemen bespreekbaar zijn, stelt Antypa. ‘Maar het kan ook zijn dat hun omgeving wel degelijk een safe place is, maar dat ze het niet zo voelen.’

De koek is op, tijd voor actie...

Roofbouw plegen op docenten is het nieuwe normaal

Landelijke protest van hoogleraren tegen onderwijsbezuiniging in Den Haag, januari 2011. Foto Marc de Haan

Met steeds minder middelen moeten docenten aan steeds meer studenten college geven. Dat kan niet langer zo, betogen **Remco Breuker**, **Bram Ieven** en **Claire Weeda**.

Werkdruk aan de universiteit. Er wordt al jaren overgesproken. Werknemers aan de academie werken te hard. Veel onderwijsprogramma's kunnen in feite alleen draaiend gehouden worden door het vrijwillige en onderhand structureel geworden overwerk van docenten, studietoelagen en anderen.

De structurele onderfinanciering

van het wetenschappelijk onderwijs heeft intussen dramatische gevolgen gekregen. Docenten vangen de buitensporige werklast in het onderwijs op door roofbouw te plegen op de eigen onderzoekstijd. Om toch nog aan onderzoek toe te komen, zijn ze gedwongen om ook roofbouw te plegen op hun privétijd, door weekenden en avonden door te werken.

Inmiddels is deze situatie het nieuwe normaal aan onze onderwijsinstellingen. Maar het is niet normaal. En de gevolgen beginnen zich af te tekenen: steeds meer universiteitsmedewerkers vallen uit onder de aanhoudende werkdruk. Deze situatie laten voortduren is onethisch en onmenselijk: we hol-

len de kwaliteit van ons onderwijs en onderzoek uit, maar ook de privélevens van onze medewerkers.

De onderwijsminister en haar ambtenaren lijkt er niet veel aan gelegen. Zij hebben de laatste jaren de nadruk gelegd op verdere bezuinigingen door middel van doelmatig onderwijs.

Het resultaat? Met steeds minder middelen moeten docenten aan steeds meer studenten college geven. Ook studenten merken de gevolgen van de onderfinanciering van ons hoger onderwijs. Bijgevoerd in grotere groepen is er weinig tijd (lees: geld) voor de persoonlijke begeleiding die zo wezenlijk is voor goed universitair onderwijs. Het

beleid van Den Haag ondergraaft de basisvoorwaarden van kwalitatief goed onderwijs en onderzoek. Dat het onderwijs desondanks nog op peil is, is te danken aan de inzet van de overbelaste docenten.

Vorig academiejaar is daarom WOinActie opgericht, naar analogie met PO in actie, de beweging van basisschoolleerkrachten die protesteerden tegen lage salarissen en te hoge werkdruk. De basisschoolleerkrachten hebben ons laten zien dat gemeenschappelijk actievoeren resultaat kan hebben. WOinActie heeft een analyse gemaakt van de belangrijkste oorzaken van de werkdruk en een actieplan opgesteld.

De belangrijkste oorzaak van de veel te hoge werkdruk is voor WOinActie de teruglopende overheidsbekostiging per student. De cijfers zijn dan ook onmiskenbaar: sinds 2000 zijn er 68 procent meer studenten bijgekomen in Nederland, maar is de rijksbijdrage per student met 25 procent gedaald. En dat terwijl andere landen, zoals China en Duitsland, steeds meer investeren in de wetenschap.

Het actieplan van WOinActie wil studenten, universiteitsmedewerkers en -bestuurders verenigen rondom twee eisen: ten eerste, de afschaffing van de structurele doelmatigheidskorting die in het regeerakkoord werd aangekondigd; ten tweede, het herstel van de overheidsbijdrage naar het niveau van 2000, wat een extra investering van zo'n 1,15 miljard per jaar in de universiteiten zou betekenen.

Eind mei 2018 stuurde WOinActie een open brief naar minister Ingrid van Engelshoven met deze twee eisen. Omdat er met Prinsjesdag niet is tegemoet gekomen aan deze eisen, gaat WOinActie in de week van 24-28 september landelijk actie voeren. Docenten zullen in de open lucht colleges geven en dragen het rode vierkantje, het internationale symbool dat 'de koek op is' aan de universiteiten.

De landelijke actie van WOinActie wordt breed gedragen. De Universiteit Utrecht, de Vrije Universiteit, de Universiteit van Amsterdam, Maastricht Universiteit, Wageningen Universiteit, Rijksuniversiteit Groningen en de Radboud Universiteit nemen deel aan de acties. Ook Universiteit Leiden sluit zich bij de acties aan.

Al jaren verkondigt de overheid dat Nederland een kennisland is, gericht op een kenniseconomie. Terrecht natuurlijk, want de prestaties van het Nederlands onderwijs en onderzoek komen uitstekend uit de internationale vergelijkingen en de organisatie van ons onderwijs is zelfs een van de meest efficiënte van heel Europa. Maar wat beleidsmakers niet lijken te begrijpen, is dat ze het ene zeggen en het andere doen: terwijl ze ons onderwijs bejubelen, halen ze structureel geld weg uit het onderwijs. Dat kan niet langer duren.

Wij zeggen daarom: *put your money where your mouth is*. Ons onderwijs is aantoonbaar efficiënt genoeg, de doelmatigheidskorting is eenvoudigweg een verkapt bezuinigingsmaatregel met nefaste gevolgen voor het wetenschappelijk onderwijs.

En willen we onze positie als kennisland behouden, dan moeten we net als andere landen structureel investeren in ons onderwijs. Doen we dat niet, dan spreken we over twintig jaar in verleden tijd over onze zogenaamde kenniseconomie.

REMCO BREUKER is hoogleraar Korea-studies, **BRAM IEVEN** is universitair docent bij de opleidingen Nederlandse Taal en Cultuur en International Studies en **CLAIRE WEEDA** is universitair docent Middeleeuwse geschiedenis

Aanmelding voor de landelijke acties van 24-28 september kan via woinactieleden@gmail.com, informatiepakket is te downloaden op <http://woinactie.blogspot.com>

...en wij moeten dat protest steunen

Want ook de generatie plofstudenten staat onder druk

Het afbraakbeleid van de regering biedt studenten een kans om te ontwaken uit een corporale bier-en-tietenmentaliteit, schrijft **Melchior Vesters**.

Prinsjesdag is achter de rug. Het plebs heeft zich weer even kunnen vergapen aan puissant rijke poseurs die pretenderen dat zij collectieve waarden vertegenwoordigen. In werkelijkheid sprak uit de mond van de koning de stem van het grootkapitaal en zijn politieke representanten: de moreel corrupte VVD – die club van eendeloze schandalen en haast vijftien jaar heimelijk gelobby voor afschaffing van de dividendbelasting – en het reeds lang van Christus tot Mammon bekeerde CDA. Als hun coalitiepartners ook in de Eerste Kamer collaboreren, wordt de publieke sector twee miljard op jaarbasis armer – een enorme slag. Ter vergelijking: sinds 2010 is, in crisistijd, in totaal voor zo'n 61 miljard bezuinigd. Dat heeft gapende wonden veroor-

En gelijktijdig protest van studenten, Den Haag, 2011. Foto Taco van der Eb

zaakt; het is niets minder dan een nationaal alarm dat op 2 oktober een grote actie volgt van personeel uit defensie, zorg, politie en onderwijs.

De afgelopen maanden toonden leraren in het primair onderwijs

dat voor hen de maat vol is. In de week van 24 t/m 28 september volgt nu het wetenschappelijk onderwijs. Op vele universiteiten, waaronder de Leidse, komen dus acties van docenten. Zij verdienen onze volledige

steun: niet alleen zijn hun grieven terecht, ook staat hun protest niet op zichzelf. Het is te zien in de grotere collectieve nood waarin studenten eveneens hun aandeel hebben (de gebroken beloften van het leenstelsel, *anyone?*).

De website van *WO in actie* toont harde feiten: docenten werken massaal over met alle psychische gevolgen van dien, het percentage flexibele contracten is enorm gestegen (wie durft er nu nog de wetenschap in te gaan?) en de kwaliteit van het onderwijs staat, om het bestuurlijk te zeggen, 'onder druk'. Dat laatste ervaart de huidige generatie plofstudenten elke dag, zoals iedere keer wanneer er geen tijd is om een tekst diepgaand te lezen, bespreken of überhaupt nog te behandelen.

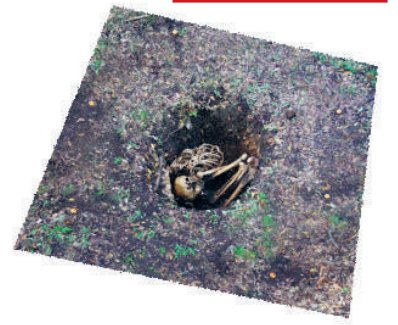
Een logische reactie op het decennialang afknijpen van het hoger onderwijs is: investeren. Het kabinet wil integendeel structureel 183 miljoen per jaar bezuinigen op het onderwijs. Wat betekent het als daartoe tientallen miljoenen van het hoger onderwijs worden geschaafd? Pre-

cies: dat het kapot wordt bezuinigd. *Mare* meldde recentelijk dat de universiteit acht miljoen op de reserve gaat interen ('Universiteiten piepen en kraken', *Mare* 1, 6 september) Dat is op termijn een onhoudbare situatie, dus dreigt een zoveelste snoei-ronde. Gaat bijvoorbeeld onze Faculteit der Geesteswetenschappen dan die van Utrecht achterna, waar al voor de zomer protest ontstond tegen een *insane* saneringsplan?

Toch boffen Leidse studenten met de dreigende kwaliteitsafname van hun onderwijs. De schaamteloos anti-collectieve keuzes van deze regering bieden een kans om te ontwaken uit een corporale bier-en-tietenmentaliteit.

Oftewel: omdat dit studentenleed het gevolg is van dezelfde afbraakplaat die de hele publieke sector teistert, stelt het eenieder voor een principiële keuze. Wat steun jij?

MELCHIOR VESTERS is neerlandicus, docent Nederlands in het voortgezet onderwijs en masterstudent Literary Studies

Necrodynamica

Stel, je bent archeoloog en je vindt een graf. Wat vertelt dat over hoe de samenleving waartoe de overledene behoorde omging met haar doden? Je kan dan naar de materialen kijken, maar ook naar de houding van de menselijke resten. Waren de handen op de borst gevouwen, is iemand in kleermakerszit bij de voorouders gezet?

Dan zou het mooi zijn als de skeletten en mummies ook netjes in dezelfde houding bleven na de eventuele ceremonie. Dat is echter niet zo. Hoe het stoffelijk overschot behandeld is en wat er daarna mee gebeurt, beïnvloeden welke spieren en pezen het langst heel blijven. En dan kunnen er nog plantenwortels, dieren en aardbevingen met de botten in de weer gaan, in een hele verzameling processen die archeologen 'necrodynamica' noemen. (Tip: mocht iemand op zoek zijn naar een naam voor een metalband: deze is nog vrij.)

In het *Journal of Archaeological Science: Reports* beschrijft de Leidse archeoloog Hayley Mickleburgh een aantal observaties vanaf een Amerikaanse *Body Farm*. Daar worden experimenten gedaan met de resten van mensen die hun lichaam aan de wetenschap hebben afgestaan. Mickleburgh en haar Amerikaanse mede-onderzoeker richtten zich in dit onderzoek op mensen die zittend begraven zijn. Of liever gezegd: op een tje, zittend begraven in een met de hand geschepte kuil, in de schaduw van een boom. Acht maanden lang hielden ze bij hoe de houding veranderde. Hoofd en torso zakken naar voren, de botten in de benen vallen op de grond als er te weinig pezen over zijn, en uiteindelijk blijft er een skelet over waarvan een onoplettende vinder zou denken dat het in de foetushouding begraven was, in plaats van zittend. De grote vraag is nou of je dat patroon van uiteenvallen ook zou zien in een ander klimaat, of bij iemand die na het overlijden was ingewreven met het een of ander.

Vet

Behalve het witte vetweefsel waarvan dikke mensen teveel hebben, bestaat er ook bruin vetweefsel, dat juist helpt om dun te blijven. Het kan behoorlijk wat warmte produceren, en warmte produceren kost een hoop calorieën.

Als je dat bruine vet hard genoeg laat werken, zou je in principe mensen kunnen laten afvallen. Dat gaat echter niet bij iedereen vanzelf, zo blijkt: één op de zeven Nederlanders is obees. In het vakblad *Progress in Cardiovascular Diseases* zetten endocrinologen Patrick Rensen en Mariëtte Boon samen met een groep Spaanse onderzoekers de stand van zaken op een rijtje.

Bruin vet laat zich op verschillende manieren activeren. Het gaat harder werken in de kou, maar kou is duur. En je krijgt het er koud van, wat ook een nadeel is. Er zijn medicijnen (waaronder Viagra) en voedingsmiddelen (kaneel, groene thee, frambozen) die bij muizen bruin vet activeren of wit vet wat bruiner maken, maar dat zegt nog weinig over hoe dat bij mensen werkt, en in welke hoeveelheden. Desalniettemin zijn de onderzoekers hoopvol dat zulke etenswaren, of extracten daarvan, een rol in het voorkomen van hart- en vaatziekten zullen gaan krijgen.

De ideale beestenbieb

Slimme software kan natuurhistorische collecties beter ordenen

Het is een monsterklus: het digitaliseren van de collecties van natuurhistorische musea. En hoe doe je dat slim, zodat het toekomstbestendig is en leesbaar door computers?

DOOR BART BRAUN De bètawetenschappen zijn óf natuurkunde, óf postzegels verzamelen. De Nieuw-Zeelandse fysicus Ernset Rutherford heeft het waarschijnlijk wél gezegd, en waarschijnlijk geen gelijk. Onderschat echter niet de charme van postzegelverzamelingen. Biologen sparen hun beestjes en plantjes met het enthousiasme van een kleuter op het strand, en dat levert echt wat op. De evolutietheorie, bijvoorbeeld, was er waarschijnlijk niet geweest als Charles Darwin niet acht jaar lang boven duizenden bijna-maar-net-niet-helemaal-dezelfde zeepokken had gehangen.

Natuurhistorische collecties, tegenwoordig grotendeels ondergebracht in collecties als die van Naturalis, dragen bij aan allerlei takken van wetenschap, van ecologie tot culturele antropologie tot geologie tot archeologie. Omdat de verzamelde objecten en de boeken die erover geschreven werden ook iets zeggen over de mensen die dat deden en hun tijd, krijgen ze behalve een wetenschappelijke waarde ook een cultureel-historische waarde. Iets om zuinig op te zijn dus, en om met de wereld te delen.

De natuurhistorische musea van de wereld zijn daar druk mee bezig. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan, want je wilt het ook goed doen, liefst meteen de eerste keer. Als je tien potjes met dezelfde kwal hebt, moeten die dan allemaal op

de foto? En hoe? En hoe zit dat met de veldverslagen? Naturalis heeft behalve de 42 miljoen dode planten en beesten ook een hele collectie aan archieven. Hoe ontsluit je die?

Hoe lastig die vraag is, ontdek je pas als je kijkt naar oude beschrijvingen. E zijn afbeeldingen van dodo's die zo verschillen dat ze doen vermoeden dat Mauritius twee soorten dodo had, maar daar zijn geen sporen van gevonden. Is dat pech, of was die tekenaar gewoon slecht? Wat moet je met een beschrijving van een plant die een soortnaam heeft die nu niet meer gebruikt wordt, verzameld op een eiland dat nu niet meer zo heet, vlakbij een dorpje dat twintig jaar later door de Hollanders werd platgebrand?

Om dat soort ellende te voorkomen, slaan de collectiebeheerders de handen ineen met wetenschapshistorici en IT-specialisten. Een van hen is promovenda Lise Stork van het informatica-instituut LIACS. Ze is eerste auteur van een binnenkort verschijnend artikel in het vakblad *Web Semantics* over het ontsluiten van een stuk Naturalis-archief met behulp van, ehm, *web semantics*.

Het woord 'semantiek' is chique voor 'de studie van betekenissen', en betekent dus ironisch genoeg zelf zo goed als niks. In deze specifieke context betekent het: informatie op een website zetten, en wel zodanig dat een computer de betekenis snapt. Een voorbeeldje: tussen 1820 en 1850 produceerden natuurhistorici in Nederlands-Indië zo'n 17.000 pagina's aan soortbeschrijvingen. Als je die scant en online gooit, kan een computer er niks mee. Als je een bureautje betaalt om al die pagina's over te

tikken, maakt het fouten, mis je koppelingen met de afbeeldingen en dan is je tekst weliswaar doorzoekbaar, maar nog steeds niet echt handig bruikbaar voor computers.

Als computers niet alleen de tekst kunnen doorzoeken, maar ook de betekenis kennen, kunnen ze min of meer zelfstandig door databanken struinen en zelf dingen leren en verbanden leggen. 'Ik denk dat veel mensen nog onderschatten hoe belangrijk dat gaat worden', aldus Stork.

'Taal is dubbelzinnig', legt Stork uit, 'maar websemantiek is dat niet. De meeste mensen denken bij een url alleen aan een webadres, maar zo'n *uniform resource locator*, of de verwante *uniform resource identifier* is ook een unieke code die iets specifieks aangeeft.' Zulke codes kan je gebruiken om een manuscript van betekenis te voorzien. Dat is vooralsnog mensenwerk: iemand tikt een pagina over (al werkt Stork samen met een groep in Groningen die handschriftlezende software bouwt die die taak moet overnemen), en voegt vervolgens die codes toe.

De beschrijving '*Pteropus minimus* Geoff, gevangen te Buitenzorg, in de stad' is geen al te moeilijke biologentaal. *Pteropus* geeft aan dat het beest (een vleermuis) samen met een aantal andere soorten behoort tot het geslacht van die naam; deze specifieke soort is de *P. minimus*. Na de naam staat degene die de soort voor het eerst beschreven heeft, vaak in afkorting omdat het biologen eigenlijk weinig interesseert. De allergrootste beschrijver was Carolus Linnaeus, die een deel van zijn werk in de Leiden deed: bij 'zijn' soorten staat er alleen een 'L.' 'Geoff' is kort voor de Franse natuuronderzoeker Étien-

ne Geoffroy Saint Hilaire. Buitenzorg is de koloniale naam voor een stad in Java die tegenwoordig Bogor heet.

De verwerker moet aangeven dat *Pteropus minimus* een soortnaam is. Van soortnamen moet vastgelegd zijn dat ze onderdeel kunnen zijn van hogere indelingen, zoals in dit geval 'vleerhonden' en 'vleermuizen'. Hij of zij moet aangeven dat 'Buitenzorg' een plaatsnaam is die gekoppeld is aan de moderne naam 'Bogor'. 'De code linkt dan ook naar een lengte- en breedtegraad', legt Stork uit: 'Als iemand "Bogor" intypt, krijgt hij daardoor ook alles dat uit "Buitenzorg" komt.' De ontdekker krijgt ook een code, zodat je kan zoeken op alle beesten die Geoff gevonden heeft.

Omdat biologen inmiddels tot de conclusie zijn gekomen dat *P. minimus* eigenlijk helemaal niet zo op de andere *Pteropus*en lijkt, is het beestje omgedoopt tot *Macroglossus minimus*. 'Dan moet er dus een soort url gebruikt worden, dat uitlegt dat die twee namen eigenlijk hetzelfde zijn.' Om het extra netjes te houden is er een aparte databank die netjes uitlegt wat een 'lengtegraad' is, en wat de precieze definitie is van omgevingen als 'stad'.

Is dat genoeg, als in het jaar 2224 de anderstalige overlevenden van de Laatste Oorlog meer willen weten over biodiversiteit en de geschiedenis daarvan? Stork: 'Je kan in elk geval je vraag invoeren in gewone mensentaal; de *interface* is gebruiksvriendelijk. De vraag of dat voldoende is, is een probleem dat je met alles hebt. Als je geen idee hebt wat een tafel is, en je zou er eentje vinden in het bos, kom je er dan nog uit?'

Maar die vraag is noch fysica, nog postzegels verzamelen.

Achtergrond

Met zijn allen één lepel delen

Auteur van onderscheiden kookboek geeft een speedcursus Afghaans koken

Frederik van Oudenhoven: 'Elk dorp in de Pamir heeft een exemplaar van dit boek, geschreven in het Engels en het Perzisch.' Foto's Marc de Haan

Bioloog Frederik van Oudenhoven struinde vijf jaar door Afghanistan op zoek naar recepten en schreef daarna het beste kookboek ter wereld. Voor *Mare* maakt hij een gerecht klaar met speciaal meege-smokkelde ingrediënten.

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN 'Toen ik vertelde dat ik dit boek ging schrijven, zeiden mensen die het gebied kenden: ben je helemaal gek geworden? Het eten is er echt verschrikkelijk! Niet. Te. Vreten.'

Toch voltuilde bioloog Frederik van Oudenhoven zijn kookboek *With our own hands*, over de eetgewoontes van de Pamir, een berggebied tussen Afghanistan en Tadzjikistan. Met co-auteur Jamila Haider deed hij er vijf jaar over om de pil van bijna 700 pagina's samen te stellen. Samen struinden ze afgelegen dorpjes af in het onherbergzame gebied om de hele eetcultuur –recepten, gebruiken en geschiedenis – voor het eerst in schrift vast te leggen. Bij Studium Generale gaf hij er dinsdagavond een lezing over.

In 2016 werd *With our own hands* uitgeroepen tot beste kookboek ter wereld. Als de gerechten zo vies zijn, is dat best een prestatie. Maar dat berust dus op een misverstand, legt Van Oudenhoven uit. Het was het Russische eten, dat de Pamiri aan bezoekers serveren, dat zo vies is. 'In de Pamir moet je, uit gastvrijheid, je gasten altijd vlees serveren. Dus je krijgt altijd hetzelfde, ranzige, taaie vlees geserveerd.'

Het traditionele Pamir-dieet bleek uitgebalanceerd en veel voedzamer. 'Het kostte mij ook lange tijd voordat ik me realiseerde dat de enorm lange landbouwtraditie die ze hebben, met een immense diversiteit aan zaden,

ook een keuken had. Ze hebben wel 150 verschillende tarwesoorten.'

En veel geneeskrachtige planten: in de index van het boek staan zo'n veertig aandoeningen, van botbreuken en verkoudheid tot epilepsie, en welke plant of welk gerecht daartegen helpt. Brood wordt daarnaast als heilig beschouwd.

'Ik sprak een vooraanstaand academicus, die zelfs lesgeeft aan de Londen School of Economics. Tijdens zijn diensttijd in Rusland daagde iemand hem uit voor een duel. Vóór het gevecht begon, vond hij een oud stuk brood op de grond. Hij legde het op een kast zodat het niet onterd werd. Hij zegt het duel daarom te hebben gewonnen.'

Als demonstratie kookt hij voor *Mare*, in zijn appartement in Den Haag, een gerecht dat *osh* heet.

'Het is soep met noedels, maar het is gemaakt van speciaal meel. Elk huis heeft een veldje waar granen en peulvruchten samen worden geteeld, alleen maar om deze soep te maken. Daar staan dan bijvoorbeeld tuinbonen in, kikkererwten, latiruserwten – dat leg ik zo uit, dat is een apart verhaal – , gerst, tarwe, allemaal door elkaar. Dat zie je normaal nooit. En ik snapte dat ook niet: hoe gaan ze dit sorteren, en in de molen doen? Het leek me zo inefficiënt.'

Hij pakt een plastic tas met meel. 'Speciaal meegesmokkeld uit Afghanistan. Het heet *hazorza*, 'mix van duizend', omdat al die soorten door elkaar zitten. Dus waarom zouden ze sorteren? Ze zeiden: we hebben het allemaal zo uitgeknipt dat het tegelijk rijpt en droogt.'

Een grote zak wit poeder meesmokkelen uit een land dat berucht is om zijn drugssmokkel, was minder lastig dan het misschien klinkt.

'De grens is heel poreus, er komen ook veel drugs doorheen. Alle opiaten die wij hier snuiven, komen daar-

'Osh', een noedelsoep uit de Pamir. 'De luie versie is net zo lekker.'

vandaan.' Opium wordt in het gebied vaak gebruikt als pijnbestrijder, maar levert soms tragische situaties op. 'Ik heb gezien dat verslaafde ouders, die hun kinderen niet de baas zijn, opium in het gezicht van de baby blazen zodat ze ophouden met huilen. Dan ben je vanaf heel jonge leeftijd verslaafd.'

Van het meel en een half kopje water kneedt Van Oudenhoven een droge, kruimelige bal deeg, die hij vervolgens met een deegroller tot een platte lap maakt. Het bedwingen van het droge deeg kost de nodige krachtsinspanning. Hij snijdt de lap daarna in reepjes. 'Je hebt ook de luie versie, dan kruimel je het deeg gewoon in de soep. Dat is net zo lekker, maar het oog wil ook wat. In de minder luie versie snijdt je er daarom noedels van.'

Hij leerde het koken van de vrouwen in de regio. 'Vergeleken met hoe zij het doen, ziet het er bij mij echt knullig uit.'

Hij kijkt nogmaals naar de noedels op de snijplank. 'Maar het is eigenlijk wel goed gelukt. Ik ben best tevreden.'

Het meel bestaat uit rogge en verschillende peulvruchten, waaronder de latiruserwt. Die heeft als voordeel dat het extreme weersomstandigheden kan weerstaan. Het nadeel is dat als je alléén latiruserwten eet, of als je het niet goed klaarmaakt, je benen verlammen.

Dat gebeurt niet alleen per ongeluk, weet hij, bijvoorbeeld toen de Afghaanse strijders van de Moedjaheden in de jaren tachtig langs dorpen trokken om mensen te ronselen voor de strijd tegen de Sovjet-Unie.

'Er zijn mensen die toen brood van dit meel hebben gebakken en het expres niet goed hebben gekookt. Door hun verlamde benen konden ze niet mee. Ja, dat gaat ver. Maar het leven is daar hard. Het zijn echt *no nonsense people*.'

Van Oudenhoven gooit uien met water in een wok op het vuur. Als het

kookt, gaan de noedels erbij. Daarna wat lenteui, peterselie, en gele pepers om het pittig te maken. 'Ik ben het zout vergeten', merkt hij op. 'Dat is ook zoiets, zout. Tot de jaren '40, '50, had men dat alleen op bepaalde plekken. Er is ook een plekje in Afghanistan, genaamd: *the place where the salt ends*. Tot daar kwamen de karavanen, met het zout. Daarna was het enorm kostbaar. Dus toen ik de recepten opschreef, zeiden de oudere vrouwen altijd: *add some salt, if you have it*. In Afghanistan hebben ze het nog steeds niet altijd.'

De *osh* wordt geserveerd in een houten kom, een *tabak*, met één houten lepel. In de Pamir wordt die lepel door iedereen gedeeld. Net als de kom. 'Een eigen bord, dat kennen ze daar niet.' De soep is warm en kruidig.

In de steden verschijnen tegenwoordig steeds meer hamburger- en pizzarestaurants, terwijl het traditionele eten naar de achtergrond verdwijnt, zegt Van Oudenhoven. 'Ze schamen zich ervoor', zegt hij. 'Westerse eten is prestigieus, en hun eigen eten vinden ze simpel.'

Maar de gevolgen van het veranderende dieet zijn wel zichtbaar. 'Sinds de ineenstorting van de Sovjet-Unie, wordt er veel en olie geïmporteerd. Ineens zie je diabetes,

'Afghanen vinden hun eigen eten simpel en schamen zich ervoor'

welvaartsziekten, en dikke mensen. Dat was daarvoor niet. Het is een van die samenlevingen waarin mensen heel oud kunnen worden. Ik heb zoveel mensen gesproken van meer dan honderd jaar oud. Dat is opvallend, want de levensstandaard is heel slecht, vergeleken met hier. Het is een zwaar leven, en het is hoog en koud.'

Maar zitten mensen daar niet juist te springen om meer ontwikkeling? 'Dat is het dubbele. Ik werd ook weleens beschuldigd: "Wat ben jij een romanticus. Die mensen willen toch die verandering?" Dat is ook nodig. Op de hoge plekken heb je de hoogste kindersterfte ter wereld. Een op de twee kinderen sterft voor het vijfde jaar. De vraag is of die ontwikkeling alles uit de weg moet ruimen wat op zijn pad komt, zoals dat nu gaat. Het gaat nu om markt, markt, markt. Maar die is nogal ongevoelig voor lokale gebruiken. En ook voor dit soort meel', hij wijst op de *hazorza*, 'dat misschien wel biologische of landbouwkundige waarde heeft, maar geen marktwarde.'

Zijn boek, hoopt hij, kan hier misschien bij helpen. Elk dorp in de Pamir heeft een exemplaar, geschreven in het Engels en Perzisch, vertelt hij. 'Het lokale perspectief heeft weinig macht, vergeleken met het perspectief van ontwikkelingssamenwerkers en wetenschappers in witte jassen, die daar de waarheid komen verkondigen - ook omdat het voorheen niet in boekvorm bestond. Maar als er nu weer een wetenschapper komt kijken, kunnen ze deze dikke pil laten zien en zeggen: dit is óók valide kennis.'

Frederik van Oudenhoven & Jamila Haider, *With our own hands, A celebration of food and life in the Pamir mountains of Afghanistan and Tajikistan*, LM Publishers, 688 pgs, €69,50

Rot tot op het bot

Wat Mexicaanse drugskartels, IS en kindsoldaten gemeen hebben

Een Mexicaanse agent onderzoekt een moord in Culiacan, 2011. Antropoloog en fotograaf Teun Voeten: 'Het geweld wordt steeds perverser.' Foto Teun Voeten

De bruutheid van het geweld overstijgt alle culturele verschillen, vindt antropoloog en oorlogsfotograaf Teun Voeten, die vandaag promoveert op zijn onderzoek naar Mexicaanse drugskartels. 'Er zit logica achter de wreedheid.'

DOOR VINCENT BONGERS In een verlaten buurt in de Mexicaanse stad Ciudad Juárez ligt een man in een poel van bloed. Agenten maken wat foto's en verzamelen wat kogelhulzen. Het de zoveelste moord, routine. Ze maken flauwe grappen, een van hen neemt zelfs een selfie. Dan stappen ze in hun *pick-up truck*: de volgende dode wacht.

Fotograaf, journalist en antropoloog Teun Voeten (1961) rijdt met hen mee. 'In 2009 en 2010 was de hele stad 's avonds volledig uitgestorven', zegt hij nu. 'Er waren tien moorden per dag.'

De strijd in Mexico is nog niet voorbij. Deze donderdag hoopt Voeten te promoveren op een onderzoek naar de oorlog tussen de drugskartels in Mexico die nog in alle hevigheid voortduurt. 'Het wordt alleen maar erger. 2017 was zelfs het meest gewelddadige jaar ooit. Er vielen 29.000 doden.'

Bang was hij niet tijdens de ritten. Als oorlogsfotograaf heeft hij al het nodige meegemaakt. Hij werkte in Liberia, Afghanistan, Irak en Rwanda. In Sierra Leone ontsnapte hij maar net aan executie door kindsoldaten. 'In Juárez voelde ik me redelijk veilig. De moorden waren vrijwel altijd *hit and run*. Als in Sarajevo iemand werd neergeschoten door een sluipschutter, en je nam daar een foto van, dan kon je de volgende dag die werd geraakt. In Juárez was ik eigenlijk alleen bang voor een auto-ongeluk: de politie reed nogal hard.'

Voeten stelt dat de kartelloorlogen moeilijk zijn te doorgronden. 'Je moet echt een beerput opentrekken om het te begrijpen. Mexico is een heel erg corrupt land. Criminele groepen en autoriteiten zijn enorm

met elkaar verweven. Daarnaast is de economische ongelijkheid groot. Verder is er de heel poreuze grens met de Verenigde Staten, waar een enorme vraag naar drugs is.'

Er zijn verschillende soorten kartels. 'Het Sinaloa-kartel wil met zo min mogelijk gezeik coke naar de VS smokkelen en heeft geen enkel belang bij geweld. Bij *Los Zetas* was niet drugs de belangrijkste business, maar de smokkel van migranten, afpersing en kidnapping. Zij controleren echt territoria'. Frappant is dat ze commando's waren in de elite-eenheden van het Mexicaanse leger. 'Ze zijn zwaarbewapend en gaan het gevecht aan met andere kartels én met de politie.'

Zo ontstaat een 'hybride oorlog', aldus Voeten, 'een nationaal en internationaal conflict, waar zowel primitieve als geavanceerde middelen worden ingezet. Het conflict met IS en de strijd tussen de kartels zijn beide voorbeelden van deze nieuwe vorm. IS heeft een territorium, maar het is vooral ook een concept. Terroristen die aanslagen plegen kunnen dat eenvoudig onder de vlag van IS doen.'

Beide partijen gebruiken extreem geweld. 'Soms ontspoort dat compleet. Dat heeft ook te maken met verveling. Het wordt steeds perverser.' Zo werd er in januari 2010 in Sinaloa het afgestroopt gezicht van een slachtoffer op een voetbal geniet met daarbij een briefje met de tekst: 'Gelukkig Nieuwjaar, want het is het laatste.'

Voeten: 'Los Zetas hebben ook een keer een bus tegengehouden. De vrouwen werden verkracht, en daarna vermoord, net als de kinderen. De mannen kregen een sloophamer in de handen gedrukt en moesten elkaar te lijf gaan. De overwinnaars werden gerekruteerd als *sicario*, huurmoordenaars van het kartel. Er zit een logica achter de wreedheid: de overlevenden zijn sterke lui, die een verschrikkelijk geheim delen. Het is een gruwelijke vorm van ontgroening.'

De walgelijke martelingen van de kartels hebben een soortgelijk

doel. 'Dat gebeurt om een afstand te scheppen tussen slachtoffer en dader: het zodanig ontmenselijken van je tegenstander dat het geen mens meer is, maar een hoopje bibberend vlees. Dan is iemand doodschieten eigenlijk een daad van genade.'

Voeten denkt niet dat al het geweld puur het gevolg is van omgevingsfactoren. 'Deels is het biologie. Mensen kunnen zich empathisch of egoïstisch gedragen. De natuurlijke weerzin om een mens te doden, is niet bij iedereen even krachtig. Die weerstand is er echter vaak ook bij de *sicarios*. De eerste keer dat ze iemand doden is vaak per ongeluk, maar na de eerste moord is de tweede een makkie.'

Die weerzin is ook weg te nemen, legt Voeten uit. 'Door bijvoorbeeld tegenstanders te zien als ratten die moeten worden verdelgd, of door mensen met een pistool op de kop te dwingen iemand te executeren. Een andere mogelijkheid is met drugs en *brainwashing* iemands gemoedstoestand zo te beïnvloeden dat ze voor je moorden. Dat zie je terug bij de jihadisten van IS, kindsoldaten in Sierra Leone en Mexicaanse huurmoordenaars. Het is vloeken in de kerk van de antropoloog, maar er zijn gemeenschappelijke kenmerken die de culturele verschillen overstijgen.'

De overheid probeert de kartels te onthoofden door kopstukken te arresteren. Die zogeheten *king-pin*-strategie is contraproductief, aldus Voeten. 'Het is heel sexy om een grote baas te arresteren voor het oog van de camera. Maar een kartel is een heel netwerk, als je de kop eraf slaat, gaat het niet dood. Je krijgt een opsplitsing in kleinere kartels, *cartelitos*, die zich moeten bewijzen. Het gevolg is een bloedige concurrentiestrijd.'

Bovendien creëert het beleid ook martelaren. 'El Chapo, de leider van het Sinaloa-kartel, was en is een held in die regio. Hij is al een aantal keer gesnapt en vervolgens weer ontsnapt. Volgens een populaire complottheorie kreeg hij daarbij hulp van de regering. Het is mogelijk.

In een stadje stond het hele politiecorps onder controle van het kartel: rot tot op het bot.'

Voeten keerde na 2010 nog regelmatig terug naar Mexico. 'Een goede vriend van mij, de journalist Javier Valdez Cárdenas, is vorig jaar mei vermoord. Hij was een dappere en aardige vent die met dertien kogels is doodgeschoten omdat hij kritisch schreef over de kartels. Voor mij is het makkelijk: ik ga erheen, maak

twee weken foto's en vertrek weer. Als je daar permanent werkt als journalist, *crimefighter* of hulpverlener, is dat heel anders. Ik heb heel veel respect voor personen die ondanks alle ellende in het goede van de mens blijven geloven.'

Teun Voeten, *The Mexican Drug Violence. Hybrid Warfare, Predatory Capitalism and the Logic of Cruelty*. Promotie op 20 september

De beulen spreken

Samen met filmmaker Maaïke Engels interviewde Teun Voeten zes Mexicaanse huurmoordenaars. 'Een actieve *sicario* van het Sinaloa-kartel droeg een masker en had als schuilnaam 'El Gordo' - de dikzak. Hij vertelde dat hij ons in de gaten had laten houden: "Jullie hadden agenten van de *Drugs Enforcement Administration* kunnen zijn." Vaak wordt aangenomen dat sociale uitsluiting een belangrijke motivatie is, maar El Gordo groeide op in een welvarende buurt en was een goede student. 'Hij is erin gerold toen hij op een rijkelluisschool zontjes van kartelleden ontmoette.'

Ook *sicario* Jaime zei tegen Voeten: 'Ik ben geen slachtoffer van de maatschappij, zoals iedereen zegt. Iedereen maakt zijn eigen keuzes, en ik kies er blijkbaar voor om zo te zijn. Drugs verkopen is makkelijker dan

werken: meer geld en minder uren.'

Maar als hij in bed ligt, ziet El Gordo soms zijn slachtoffers terug, liet hij weten: 'Ze zitten in een stoel en kijken me aan. Ze zien er normaal uit: ik zie helemaal geen bloed. Ze maken me niet bang. Soms steek ik een kaars aan, of doe het licht aan. Dan gaan ze wel weg. Ik draai me om en val in slaap.'

Sicario Edgar gaf juist toe niet zonder het moorden te kunnen. 'Het geeft me een gevoel van macht, maar dat gevoel duurt maar kort. Ik moet dan weer iemand vermoorden. Het is gewoon nodig.'

In de gevangenis waar hij zit is een *Adictos Anonymous*-groep waarin alle vormen van verslaving worden aangepakt. Ook de zucht naar doden. Edgar heeft wel een erecode: 'Geen vrouwen en kinderen omleggen.'

Gangsterhoempa

Bij de *narcocultura* van Mexicaanse drugskartels hoort een luxueuze levensstijl met dure auto's, gigantische villa's, gouden pistolen en met edelstenen bewerkte kalasjnikovs. Maar ook de zogeheten *narcocorridos* horen erbij: liedjes waarin kartels en geweld worden verheerlijkt.

'In de VS heb je gangsterrap waarin menig *cop* wordt vermoord', zegt Teun Voeten. 'In Mexico zijn het van die

hoempapaliedjes met heel expliciete inhoud.'

Als voorbeeld noemt hij het nummer 'De bloeddorstige M1' van de groep Buknas de Culiacán. Over gezellig trompetgeschal klinken teksten als: 'Ik heb een AK-47 en een bazooka achter mijn hoofd. Als je mijn pad kruist, dan hak ik je kop er af. Ik ben gek en ik hou ervan mijn vijanden te vermoorden.'

Not proud to be a tramp

Yichao Li: 'I thought London was bad.' Foto Taco van der Eb

Mission impossible: finding digs in Leiden

They're sleeping in cars, on strangers' couches or in tents. And they're being scammed. Mare spoke to the latest group of students with nowhere to stay. "Nothing unites people like being in deep shit together."

BY SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK AND SUSAN WICHGERS It's early September and Stochemhoeve Camp Site, close to Cronesteyn Park, is gradually filling up. However, its guests aren't holidaymakers but homeless students looking for a place on the wet grass to pitch their tents or caravans. "I was the only one here on Saturday", says Yichao Li (26, Data Science). "I didn't actually expect more students to arrive." Now there are five of them, including two Dutch students with nowhere to go.

They all need to find somewhere by 4 October, as that's when the camp site closes.

"The advantage is that you make friends easily", Li continues. "Nothing unites people like being in deep shit together." There is a potted plant in front of his tent. "I brought it with me from London in the car. I've had it for eight years, so I didn't want to abandon it."

He had not expected that it would be so difficult to find accommodation here. "The university sent me an email with the advice to look for housing before you are formally admitted, but they didn't explain why. And who's going to look for digs before you're sure you're going to live there? I thought London was bad but there's more available in London even than here."

In Leiden, the municipal council, the university and DUWO, the student housing service, reckon another 2,700 student rooms are needed. Their estimate is based on

the national monitor produced by the Dutch umbrella organisation for student housing. But how accurate is that figure? After all, it's not clear how many graduates leave Leiden and how many of the town's new residents are registered as students by Leiden's municipal authorities.

One thing is certain: both internationals and Dutch students are having lots of trouble finding somewhere to live – and that applies to other universities towns too. In Groningen, the university arranged emergency shelter for a hundred and twenty international students: they set up three tents, a dormitory and a house boat, provided meals and looked for addresses where students could stay for a time.

"Before the summer holidays, one of the student parties called for couchsurfing addresses and the university asked its staff to help after the summer holidays", says Jan Wolthuis from Groningen University's Student Affairs Department. People responded to the reports of the tent dormitories by offering rooms in their homes for a short time. "A total of about three hundred students, staff and private homes offered places, so some hundred and fifty students have a roof over their heads for now."

Leiden won't be following Groningen's example just yet, says Caroline van Overbeeke, the university spokesperson. "We haven't discussed the option of staff or private homes taking in students this term. We have an emergency solution: temporary housing at a holiday park in Noordwijk and we've actively contacted students who reported that they have nowhere to go, so they can stay there for two months. From there, they can look for somewhere more permanent." However, this solution seems to lack structure, as only seven students have moved in so far.

"I'm not proud to be a tramp", says German student Mirco Berner (23, Maths). Nonetheless, he and Li would prefer to spend the whole winter at the camp site. "I only need somewhere to sleep; I'm at the university the rest of the time", Berner explains. What about the cold? "You need dress like an onion, with lots of layers and long sleeves. I've already heard about a camp site nearby that stays open until November. Perhaps I'll move there in October."

At the Lipsius Building, four international students are on their laptops, looking for a place to live. They're desperate, they claim. "I only heard from the university that I had been admitted to the Master programme on 13 August", says Federica (22, Psychology). "So, I couldn't start looking any earlier. If I can't find a place, I'll go home and take an unwanted gap year, although I did my utmost to finish my Bachelor's on time."

Federica is staying with different people she meets on the couchsurfing site until she finds a place. At the moment, she's sleeping on Dutch student Anne's (21, Cultural Anthropology) couch. She only intended to stay a week, but it's already been two.

"I can't just throw someone out", says Anne. "It's really tough for them. I've also made a Facebook appeal to see whether other people would be willing to take in any international students." German student Anika (22, Psychology), who spent one night in her car, is staying with Anne too. "It was so cold and wet, I couldn't face a tent and I thought my car would be more comfortable", Anika explains. "Of course, it's not ideal. There's no bathroom, nowhere to cook. I don't even think it's legal."

Marina (24, Film and Literature Studies) will get her first taste of couchsurfing tonight. Until now, she's being staying with friends in

Wageningen. She had already started looking for digs in Spain, where she lives. She had even found a place, she thought. "I had made a Facebook appeal, and someone replied that he had a room for me in Leiden; he sent pictures and videos too", Marina recalls. "He even put me in touch with the girl who supposedly lived there."

Because he said lots of other people wanted the room, she paid a deposit and one month in advance, a sum that came to 1,100 Euros in total. She transferred the money and sent copies of her ID; then she heard nothing from him at all. "I'm scared that my ID is being used to scam other people."

Eleonora (24, African Studies) was conned by the same person. She, too, lost 1,100 Euros. "I'm sleeping on a mattress in someone's scullery. Do you want to see the pics? Look, here's a pile of pasta, some bread... But I'm just glad they're willing to put me up." Going home is not an option, she says. "I'm going fight to the end, no way I'm leaving."

Another week has past and Mirco Berner is still in his tent, but even

with the rain, he doesn't see it as a problem. "My tent leaks, but I'm tough. The only problem is that my clothes get wet and there's nowhere to dry them." He's already booked his pitch until the end of September.

After that, he'll move into a hostel or to another camp site. "I don't really have a plan. I'm still responding to adverts for rooms, but often I don't even get a reply. And if I do, it's a rejection."

Yichao Li has had more luck: he rang the Housing Office at exactly the right time and got a room because someone else failed to turn up. "I moved in on Saturday. Camping was fine, but I'm glad I've got a proper place. Last week, I went to a viewing at a house that cost 750 Euros a month. It was a huge mess, in a house the owner had converted into as many flats as possible. You even had to pay to get power for the washing machine."

He was still on the camp site during the very Dutch cloudbursts last week. "Getting up and going to the bathroom facilities was awful, especially because I sometimes forgot to put my shoes inside."

Hotline student housing

Leiden Municipal Council's policy paper states that currently 2,700 student houses are needed. In response, student party ONS has set up the Housing Shortage Hotline. "Last year, we received lots of complaints, particularly from international students. The Executive Board's ambitions are more focused, but only on the long term. We need solutions now, though, too. It looks as if the university doesn't know precisely how many students are affected."

Many international students find the scant information very irritating, but Leiden University says they have done their bit. "This year, we've focused all our communication on informing students about the matter", a spokesman replies. "The departments are helping too: when students apply for a place, they are asked whether they want the university's help to find accommodation."

Dozens of students have already reported to ONS since last Thursday. The hotline will remain open until October, when the party is to discuss the issue with the Executive Board. Students can voice their complaints at www.stemons.nl.

Cultuur

WEINIG RESPECT VOOR MACHINES

Legowelt stoft zijn synthesizers niet netjes af

Legowelt, alias Danny Wolfers uit Scheveningen, maakt house en techno die een beetje raar en rauw is. Vrijdag speelt hij op het Todays Art Festival in Den Haag.

DOOR VINCENT BONGERS Zomaar een greep uit de tientallen schuilnamen waaronder de electronicaproducer Danny Wolfers platen heeft uitgebracht: Franz Falckenhaus, Jackmaster Corky en vooral ook Dickie Smabers & The Moerwijk Crew. Legowelt is echter zijn bekendste *nom de plume*.

‘Al die aliassen, dat interesseert me niet zo’, zegt Wolfers. ‘Ik denk er niet zoveel bij na. Legowelt is misschien het meest commerciële project dat ik doe, al is commercieel eigenlijk het verkeerde woord. Het is minder *freaky* en meer voor de dansvloer, bedoel ik eigenlijk. Het is echt gericht op oude Chicago house en vooral Detroit techno. Ach, het kabbelt allemaal een beetje voort in die stijl.’

Vorig jaar verscheen *Legendary freaks in the trash of time*, de meest recente Legowelt-plaat. ‘Ik stuur dan tracks naar Clone Records in Rotterdam, en die gooien ze bij elkaar. Dan verzin ik er een titeltje bij en maak het artwork. Dat is het.’

Wolfers begon in de jaren negentig op de middelbare school zelf muziek te maken. ‘Destijds was de mainstream-muziek gabber en van die hele platte Amsterdamse clubhouse. Dat wordt nu weer gezien als tof, maar toen was dat de *wackste* shit die je kon draaien, echt verschrikkelijk. Toen kwam ik erachter dat er in Den Haag een elektronische *scene* was, die veel meer een underground sound had.’

Het ging dan vooral om Bunker Records. ‘De Bunkermensen organiseerden feesten in kraakpanden, maar ook in het Paard. Ik was daar vijf maanden geleden maakte hij er zelf eentje van gitaarpedalen en een oud Casio-keyboard. ‘Ik had een soort handen-

Legowelt: ‘Ik had een soort handenarbeidkriebel en heb toen zelf maar een synth gebouwd.’

In veel stukken over Wolfers komt hij naar voren als een enorme synthesizerverzamelaar. ‘Tja, dat is een mooi verhaal. Het valt eigenlijk allemaal best mee. Ik gebruik die dingen gewoon als *tools*, als ingrediënten voor de muziek. Verzamelaars stellen *synths* mooi op en stoffen ze af, zijn er heel voorzichtig mee. Dat ben ik absoluut niet. Ik heb eigenlijk heel weinig respect voor die machines. Ik heb er iets van dertig, maar ik ruil en verkoop ze ook. Of ik leen ze uit aan vrienden, en dan zie je ze nooit meer terug.’

Een paar maanden geleden maakte hij er zelf eentje van gitaarpedalen en een oud Casio-keyboard. ‘Ik had een soort handen-

arbeidkriebel en ben een dagje gaan knutselen. Lekker met een zaag, wat lijm en een soldeerbout aan de slag. Ik heb het apparaat *the Star Shepherd* gedoopt en er al nummers mee opgenomen. Maar dat ding staat nu al weer in de kast. Hij begon ineens te piepen.’

In slechte B-films uit de jaren 70 en 80 werden vaak synthesizers gebruikt voor de soundtrack. Een goudmijn voor Wolfers. ‘Een gast achter een keyboard zetten is goedkoper dan een orkest of een band inhuren, vandaar dat dat veel gebeurde. De lat lag niet zo hoog bij die films, ook niet wat betreft de muziek. Die was dan ook vaak rauw en raar, maar dat vind ik juist leuk.’

Het kwam ook voor dat de regisseur zelf maar de muziek maakte. John Carpenter, bekend van *Hal- loween* en *The Thing*, deed dat bijvoorbeeld. ‘Dick Maas maakte ook zelf de muziek voor *De Lift*, een van de beste Nederlandse films. De soundtrack is ook heel erg goed, en door Maas met Roland Juno-6 en Roland Jupiter-8 synthesizers in elkaar geknutseld.’

Legowelt, Club Friday op Todays Art Festival Grote Markt/Volharding, Den Haag, vrijdag 21 september, 22.00 uur, € 20

Still uit de film *De Lift*

Maretjes

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leiden-univ.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 23 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8, waarvan 7 met vergoeding van 5 tot 10 euro. **Voortgezet onderwijs**: *Nederlands, 3havo. * Engels, 4havo. Engels, brugklas Speciaal Voortgezet onderwijs. *Engels, brugklas anderstalgien. *Nederlands, 3havo. *Nederlands, brugklas vmbo-TL. Nederlands, 2mavo-havo. Nederlands, 3mavo. Nederlands, 2vmbo. **Leiden-Zuid**, 4 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. Voortgezet onderwijs: Engels, 3mavo. Onderwijswinkel Driftstraat 77, ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijfendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-571 47 45. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

Academische Agenda

vProf.dr. M.E.J. Reinders zal op vrijdag 21 september een oratie houden bij benoeming tot hoogleraar bij de faculteit Geneeskunde, met als leeropdracht Interne Geneeskunde, in het bijzonder Innovaties in het Geneeskundeonderwijs. De titel van de oratie is ‘Techniek en Tactiek’.

Prof.dr. E.M.A. Bleiker zal op maandag 24 september een oratie houden bij benoeming tot hoogleraar bij de faculteit Geneeskunde, met als leeropdracht Psychologie van de Klinische Genetica, in het bijzonder de Oncogenetica. De titel van de oratie is ‘Family matters’.

Dhr. S.R. Streit hoopt op dinsdag 25 september om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘Perspectives on treating hypertension in old age’. Promotor is Prof.dr. J. Gussekloo.

Mw. C.E.S. Hoogstins hoopt op dinsdag 25 september om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘Fluorescence-guided surgery: Clinical translation of targeted and non-targeted dyes’. Promotor is Prof.dr. J. Burggraaf.

Mw. X. Jiang hoopt op dinsdag 25 september om 12.30 uur te promoveren tot doctor in de Wetenschap en Natuurwetenschappen. De titel van

het proefschrift is ‘Positive representations of algebras of continuous functions’. Promotoren zijn Dr. M.F.E. de Jeu en Prof.dr. S.J. Edixhoven.

Dhr. K.D. Flach hoopt op dinsdag 25 september om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘Holding the balance; the equilibrium between ERA-activation, epigenetic alterations and chromatin integrity’. Promotor is Prof.dr. J.J.C. Neefjes.

Mw. M.M. van der Ploeg hoopt op dinsdag 25 september om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Sociale Wetenschappen. De titel van het proefschrift is ‘The continuum of consciousness in cardiovascular stress research: An experimental expedition’. Promotor is Prof.dr. J.F. Brosschot.

Dhr. M. Heestermans hoopt op dinsdag 25 september om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘Novel Insights in Thrombosis Pathophysiology using Mice with Impaired Anticoagulation’. Promotoren zijn Prof.dr. P.H. Reitsma en Prof.dr. H.H. Versteeg.

Mw. X. Ma hoopt op woensdag 26 september om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is ‘The People in Between: Education, De-

sire, and South Koreans in Contemporary China’. Promotor is Prof.dr. F.N. Piek.

Mw. H.J. Hunter hoopt op woensdag 26 september om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is ‘A Transmission and Its Transformation: The Lijqing Shibahui Mantuluo in Dai-goji’. Promotor is Prof.dr. W.J. Boot.

Mw. M.A.A. Klapwijk-Hermus hoopt op woensdag 26 september om 12.30 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘Birth centre care in the Netherlands: added value ?’. Promotor is Prof. dr. J.M.M. van Lith.

Dhr. T.A. Balan hoopt op woensdag 26 september om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘Advances in Frailty Models’. Promotor is Prof. dr. H. Putter.

Mw. H. Opmeer hoopt op woensdag 26 september om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Sociale Wetenschappen. De titel van het proefschrift is ‘Who Cares?!’. Promotoren zijn Prof.dr. E.M. Scholte en Prof.dr. J.T. Swaab.

Mw. L.E. Couperus hoopt op woensdag 26 september om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift

is ‘Diagnosis and Treatment of Right Ventricular Overload in High Risk Populations’. Promotor is Prof.dr. M.J. Schalijs.

Dhr. M.H. Geukes Foppen hoopt op donderdag 27 september om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘Clinical aspects of immunotherapy and targeted therapy of advanced melanoma’. Promotor is Prof.dr. J.B.A.G. Haanen.

Dhr. S.J. Kunnen hoopt op donderdag 27 september om 12.30 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘Shear stress regulated signaling in renal epithelial cells and polycystic kidney disease’. Promotor is Prof.dr. D.J.M. Peters.

Dhr. F. Fleurbaaij hoopt op donderdag 27 september om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘Novel mass spectrometric applications in clinical microbiology’. Promotor is Prof.dr. E.J. Kuijper.

Mw. C.E. Arieze-Vandemeulebroucke hoopt op donderdag 27 september om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Archeologie. De titel van het proefschrift is ‘The Social Museum in the Caribbean: Grassroots Heritage Initiatives and Community Engagement’. Promotor is Prof.dr. C.L. Hofman.

Kamervragen

Foto Marc de Haan

Column

De dode vis en de kassabon

Mijn huisgenoot wil een hamster, zo besloot ze dit weekend. Eigenlijk liever een rat, maar daar is te weinig plaats voor. Gelukkig is een hamster ook nog eens een stuk burgerlijker, en uit burgerlijke dingen haal ik bovenmaats veel plezier.

Een naam was al bedacht dus nu wilde ze zich 'gaan oriënteren op de kooien in de dierenwinkel'.

Hoewel ik me meermaals per dag uitspreek over dierenwelzijn ben ik de slechtste niet. Dus toen er uitgerend aan mij werd gevraagd om mee te gaan, zei ik natuurlijk volmondig 'ja'. Als ik eenmaal in een dierenwinkel ben, vind ik het vaak toch wel leuk om die beestjes te zien. Waarna mij direct weer het gevoel bekruipt dat ze in een veel te kleine bak zitten.

Een schuchter zwart konijntje, twee muizen met een "Gereserveerd!"-sticker op hun glazen kooi geplakt, een hoopje cavia's waarover niemand echt enthousiast leek te zijn aangezien ze nog met z'n achten waren. Verder in de zaak stonden aquaria met vissen. In de hoop daar ook schildpadden aan te treffen, liep ik daar naartoe. Wat ik vond was beter dan welke denkbare schildpad dan ook.

Een briefje, hangend onder één van de middelste aquaria, met daarop de tekst: 'Wij geven u 48 uur garantie op de gezondheid van uw nieuw aangekochte vissen. In geval van sterfte dient u de dode vis en de kassabon van uw aankoop aan ons te overhandigen. In geval van sterfte in een tropisch aquarium, vragen wij u ook een beetje aquarium water (sic) apart mee te nemen'.

Prachtig, zo'n briefje. Niet alleen de constructie 'de dode vis en de kassabon', ook de kennis dat er dingen vooraf zijn gegaan aan deze maatregel. De snode dierenwinkelbezoeker die herhaaldelijk binnenkwam om te vertellen, wat zeg ik, te liëgen dat zijn vis was gestorven om die zuurverdiende 1,29 (in het geval van de bekende sherrybarbeel of de citroentetra) of het schrikbarende gedrag van 3,79 (voor de pleco-algeneter) terug te vragen aan de kassa.

Maar ook de persoon die zijn dode sherrybarbeel - het lijkje bewaard in een afgewassen margarinekuipje, pindakaaspot of een simpel boterhamzakje - langs kwam brengen zonder kassabon. Waarna hij natuurlijk niet nog één of twee maar minstens drie andere dierenzaken langsging om drie keer 1,29 terug te vragen. Genoeg voor een nieuwe pleco-algeneter.

FEMKE BLOMMAERT studeert taal-wetenschap

‘Ik heb een kleine kunstgalerij’

Wim Oomen (24, molecular genetics & biotechnology)

Huis: Hooigracht
Kamer: 10 m²
Huur: €241
Aantal bewoners: 19

Wat zijn dat voor schilderijen?
'Dat zijn allemaal erfstukken van mijn opa. Hij heeft ze zelf geschilderd. Veel ervan zijn geen echte schilderijen, maar oefenstukken op karton. Zo ook dit van een beeld van Ambrosius, een bisschop. Dat had hij toevallig staan. Daar heeft hij verschillende studies over gedaan. Dit is een donker-en-lichtstudie, daar hangt een kleurenstudie. En ik heb veel abstract van hem hangen, want dat vind ik mooi. Hij schilderde ook veel aquarel. Dat hangt dan weer bij iemand anders van de familie.'

Verkocht hij ze ook?
'Nee, het was zijn hobby toen hij gepensioneerd was. Hij schilderde van alles: mensen, huizen, dingen onder de microscoop. Ik vind dat hij dat leuk heeft gedaan. Nu heb ik hier een klein kunstgalerijtje van gemaakt.'

Heb je geen meubels?
'Niet echt. Al mijn plankjes bestaan uit speakers met daarop een deel van een vlonder. Dat zijn van die houten dingen die je onderin een boot legt. De boot is door de jaren heen gesneuveld, maar de vloners zijn bewaard gebleven, dus ik heb overal speakers met daarop een plankje.'

Is dit een verenigingshuis?
'Nee; er wonen achttien Augustijnen en

ik ben de laatste Quint. Dat is door de jaren heen zo gelopen. Ik ben ook de nestor. Toen ik in het huis kwam, was het nog Augustinus, Quintus en Njord. Iedereen is welkom.'

Mag je als nestor niet doorverhuizen naar een grotere kamer?
'Ja, ik kan ook naar een kamer van zo'n vijftig vierkante meter met serre, maar ik zit hier wel goed. Lagere huur; dan kan je twee keer per jaar op vakantie. Dit jaar naar Zuid-Afrika en Portugal, het jaar daarvoor Thailand en wintersport. Dat is wel genieten. Het balkonnetje is echt superchill.'

Zit je vaak buiten?
'Ja, in de avondzon. Ik heb als één van

de weinigen in de Hooigracht een balkon. Wanneer je terugkomt van je stage, ga je op je balkonnetje zitten, pak je een boekje erbij, effe lekker lezen. De zon komt hier net wanneer hij uit de tuin weg is, dus dat is ideaal. Het enige vervelende zijn de mensen die altijd voorbij karren op die asociaal harde motors of quads. Maar als je de deur dichtdoet, dan hoor je het amper.'

Wat zijn dat voor vogeltjes?
'Die zijn van mijn moeder. Zij doet heel veel aan glas-in-lood. Dat maakt ze zelf, ook echt hele grote glas-in-loodramen. Ze heeft twee van die kleine vogeltjes gemaakt en cadeau gegeven.'

DOOR DANIELLE TUK

Bandirah

